

SOP

309

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Σ. 04. Ο' Πανόπου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Π Ε Ρ Ι

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΤΟΥ ΚΟΚΚΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Ὑ π ὀ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ Κ. ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ

ΙΑΤΡΟΥ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΗΣ.

ΤΥΠΟΓΡ. Φ. ΚΑΡΑΜΠΙΝΟΥ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΛΟΓΕΤ.

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖτο
Καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ἡσίοδ. Ἔργ. καὶ Ἡμ. στίχ. 361.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΠΕΖΑΡΩΙ
ΤΩΙ ΕΛΛΟΓΙΜΩΤΑΤΩΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΙ
Σ. Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΧΑΙΡΕΙΝ!

§. α. Οὐδὲν οὕτω προσφιλὲς καὶ θυμῆρες καθήκον ἀνδρὶ Ἑλληνι, ἐλλογιμώτατε διδάσκαλε, ὥς ἡ μετὰ τῶν πρῶν γενομένων ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμιλία καὶ ἡ διευκρίνησις τῶν ὡς τὰ πολύχροα τῆς Ἰριδος ἄνθη τὴν πρὸς ἀλλήλας συμβολὴν ἐν τῇ οὐρανίῳ ταπεινοφροσύνῃ ἐκ τῶν ὄψεων ἡμῶν ὑποκλεπτουσῶν θεοτερπῶν ἀρετῶν, δι' ὧν οὗτοι ἐν νυκτερινῇ, ὥς εἰπεῖν, τῇ τῆς αἰχμαλωσίας συννεφείᾳ γεγόμενοι οὐ μόνον τῆς ἑλληνικῆς σοφίας καὶ εὐφυΐας ἀσβεστον τὴν λαμπάδα διετήρησαν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὸ στερέωμα κατηγλαΐσαν καὶ τοὺς νικηφόρους αὐτῆς ἄθλους τορῶς διετράνωσαν. Ἐφ' ᾧ καὶ πρεπωδέστατα ἡ Πατρίς ἡμῶν τοῖς οἰκείοις βλαστήμασιν ἐπαγάλλεται, καὶ πάντας τοὺς πιστοὺς αὐτῆς υἱοὺς παρακελεύεται, ἵνα τοῖς λόγοις τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων ἀνδρῶν, οὓς συνεγράψαντο, θαυμά τε καὶ ἐπιμελῶς ἐγκύπτωσι, καὶ τὰ καλλίστα καὶ ὀνησιμώτατα ἀπανθίζοντες τὸν τε βίον αὐτῶν πρὸς τὰ βέλτιστα ρυθμίζωσι, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας ἀκαταμάχητοις ὅπλοις περιφρασόμενοι διεκδικῶσι τὰ πάτρια, προσηκόντως ἀπαντῶντες πρὸς τὰς ποικίλας τῶν μισελλήνων ὑβρεῖς, ὅσας οὗτοι κατὰ τοῦ Γένους ἡμῶν χθές καὶ πρῶν ἀφιλανθρωπῶς ἐξετόξευσαν καὶ νῦν ἔτι οὐ διαλείπουσι. Διὸ οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν, ᾧ φίλων ἐμοὶ ἄριστε, ὅσον ἡμᾶς εὐφραναι τιμαλφῇ κοινωσάμενος δέλτον, ἅτε μὴ μόνον ἀνδρῶν σεβασμίων εὐγρᾶμμα, ἢ οὕτως εἶπω, ἰχνογραφήματα ἐνέχουσιν, ἀλλὰ καὶ γεγραμμένην ὑπὸ τῆς ἀκαμάτου χειρὸς τοῦ μεγαλόφρονος κήρυκος τῆς περιποθήτου ἡμῶν Μητρὸς Θεσσαλίας, τοῦ ἀοιδίμου Πατρός σου (α), ὃν τυραννίδα ἑαυτοῦ ὁ ἐμὸς ἀποκαλεῖ

(α) Τὰς ἀρετάς καὶ τὴν παντοδαπὴν πολυμάθειαν τοῦ ἀοιδίου ἱεροκήρυκος καὶ διδασκάλου τῆς Θεσσαλικῆς κωμοπόλεως Τυρνάβου Ἰωάννου Οἰ-

πάππος ἐν τινι τῶν ὑπὸ σοῦ δεδωρημένων μοι πέντε πολυτίμων ἐπιστολῶν αὐτοῦ διὰ τὸ τῆς περιποθήτου ἀδελφικῆς μετ' ἐκείνου συναυλίας μὴ φθάσας καταπολαῦσαι (α).

κονόμου τοῦ Πεζάρου περιέγραψεν ὁ μαθητὴς καὶ συγγενὴς αὐτοῦ Κ. Μ. Κούμας ἐν Ἱστορ. τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. Τόμ. ΙΒ. σελ. 562. Τὴν δ' ἀγαθότητα αὐτοῦ μαρτυρεῖ καὶ ἡ πρὸς τὸν συμμαθητὴν Γ. τὸν Κρομμύδαν φιλικὴ ἐπιστολή, ἣν ἐκεῖνος ἐκδίδωκεν ἐν Διατριβ. ἐπὶ τῆς καταστάσ. τῆς ἐνεστώσης κοινῆς ἡμῶν γλώσσης σελ. 339. Μόσχα, 1808.

(α) Παρατιθέαμεν εὐχαρίστως τὴν χαρίεσσαν ἰόρτιον ἐπιστολήν, ἣν ὁ ἀείμνηστος ἡμῶν πάππος Κυριακὸς τῷ 1784 ἔγραφε «τῷ λογιστάτῳ διδασκάλῳ κυρίῳ κυρ Ἰωάννῃ τῷ περιποθήτῳ εὐχετικῶς εἰς Τύρναβον», μήπω τῆς ἱερᾶς τυχόντι λήξεως· εὐ εἰδότες ὅτι καὶ τὸν εὐγνώμονα τέρψει ἀναγνώστην οὐχ ἥττον τῇ τοῦ οἰκιακοῦ ὕφους ἀφελείᾳ καὶ ἀπλότῃ ἢ τῇ ἐν αὐτῇ ζωγραφουμένῃ ἀγνῇ καὶ οἷαν ὁ Σταγειρίτης τὴν τελειάν ὀρίζειται φιλίαν (Ἡθικ. Νικομ. Η. γ. σελ. 149. ἐκδ. Κορ.). Ἐχει δὲ ἡ ἐπιστολή οὕτως· «Χριστὸς ἀνέστη. Εἰς ἔτη ψυχροαυτῆρια καὶ τῶν βρόντων διαβατήρια. Τὴν ἐμὴν τυραννίδα λαμπροφῶς περιπτυσσόμενος καταφιλῶ.

Ἀντὶ τῆς ποθητῆς μοι καὶ παραδοκυμένης τοῦ ἀδελφοῦ ἀπολαύσεως ἔχω καὶ πάλιν τὰ παρ' αὐτοῦ γράμματα. Χάρει τῷ Θεῷ τῷ αὐταῖς οἰκονομήσαντι καὶ συνεργήσαντι. Μένει καὶ τῆς τοῦ ἐμὸν ἐντροφῆς ἐν τῇ τῆς Πατρὸς τύρῃ, οὕτω δόξαν τῷ Θεῷ ἰσως, ἵνα καὶ πατρὶ καὶ πατρίδι τὰ λοιπὰ ὀφειλόμενα ὁ φίλος ἀφοσιώσῃται. Τί πάθω; συμπαραμενῶ καὶ συντυρβασθήσομαι καὶ ἐλπῶ ἐπὶ Κύριον, καὶ αὐτὸς ποιήσει. Πολλὰ γὰρ κέκρυπται ἐν τοῖς ἀοράτοις θησαυροῖς τῆς αὐτοῦ προνοίας· ἐπὶ δὲ τῇ βίβλῳ καὶ τὰ μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα τυγχάνει. Καὶ μή μου, πρὸς φίλου, ὡς παραπαίοντος καὶ τηνάλλως τὰ τοιαῦτα πνευματικευομένου κατείπῃς· ἀλλὰ κατοπτριζόμενος ἀδόλως τὴν ἐν σοῖς στέρνοις καρδίαν μου, εὐ οἶδ' ὅτι καὶ ἀποδέξῃ καὶ συναντιλήψῃ καὶ συνομολογήσεις καὶ τὰ πρὸς κοινὴν παραμυθίαν πραγματεύσῃ τῇ τοῦ κρείττονος συναντιλήψῃ, ὡς γε ἑμαυτὸν πείθω· γένοιτο. Θαμινώτερον δὲ κίνει τὴν γραφίδα πρὸς παραμυθίαν τοῦ ταῖς ἐλπίσι τρυφῶντος ταῖς ἐπὶ τὴν ξυναυλίαν ἀδελφοῦ καὶ τοῖς γράμμασι μόλις τοῖς παρὰ σοῦ ἀναπνεόντος. Ὑγιαίνεις τὸν διπλοῦν ἀνθρώπον. 1784. Ἀπριλ. 5. Τζαριτζάνη».

Καὶ ταῦτα μὲν αὕτη, τῶν δ' ἄλλων τεσσάρων οὐχ ἥττον κάκεινων περιέργων τὴν ἐκδοσιν ἐς ἄλλοτε ἀναβάλλομεν.

§. 6'. Παρακελεύη δέ με λίαν φιλαγάθως καὶ πρὸς διαφώτισιν τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ περιεχομένων. Καὶ σὺ νοῶν μὲν ὅσον ἀγάλλῃ καὶ χαίρεις αὐτός τε μελετῶν, ὅση δύναμις, καὶ τοὺς ἄλλους ὁρῶν μαστεύοντας καὶ φιλοκρινούοντας τῆς τε προγονικῆς φιλοκαλίας τὰ καλλιτεχνήματα καὶ τῆς πατρῴας σοφίας τὰ κειμήλια, καὶ δι' αὐτῶν τῆς τοῦ Γένους ἱστορίας πολλὰ χωρία τοῦ τῆς ἀγνοίας παχυλοῦ σκότους ἀπαλλάσσοντας. Ἐθαύμασα δὲ τὴν σὴν ταπεινοφροσύνην, «ὅτι (ἴνα τὰ τῆς Βασιλείου τῆς Ἐκκλησίας σάλπιγγος οἰκειότερον εἶπω) καὶ μαθεῖν καταδέχῃ τὴν τοῦ διδάσκειν τάξιν πεπιστευμένος, καὶ μανθάνειν παρ' ἡμῶν, οἷς οὐδὲν μέγα πρόσεστι πρὸς γινῶσιν». Ἰπήκουσα δ' οὖν τῇ σῇ φιλοκαλῇ παρακελεύσει καὶ περ ὀλίγης τῆς περὶ τὰ προσφιλῇ μοι ταῦτα σπουδάσματα σχολῆς εὐμοιρῶν, εὐλαβούμενος δὲ μὴ σε παντάπασιν τῶν ἐλπίδων ἐξαμαρτόντα καταδείξας λυπήσω καὶ νόμων φιλίας παραβάτης ἐξελεγχθῶ. Διὸ δὴ τὴν τε ὑπὸ σοῦ γεγραμμένην περιληπτικὴν τοῦ χειρογράφου ἐπιγραφὴν ἐδημοσίευσα διὰ τοῦ 466 φύλλου τῆς ἐφημερίδας τῶν Φιλομαθῶν, ἐκδιδούσης τὴν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Κωνσταντινίου τοῦ Α' γεγραμμένην πραγματείαν «Περὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκκλῶσιν ἐκ τοῦ κληροῦ ἀρετῆ καὶ αἰδοῦ δειὰ διαπρεψάντων», καὶ οὖν τῶν ἐκ τῆς βίβλου παρπουμένων μοι σχολῆς τυχῶν ποινανὸν σε ποιησομαι τὰ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐπιστολῶν ὡς ἔστι μοι ἀναμνην διακερυνῶν κατὰ διαλείμματα.

§. γ. Καὶ δὴ πρῶτον σοι τῆς ἐν αὐτῷ 46 ἀριθμουμένης Φραγχίσκου τοῦ Κόκκου ἐπιστολῆς τὰ ἐχόμενα ἐκθέσθαι πειράσομαι. Καὶ τὸ μὲν ἐπάνυμον τοῦ γράφοντος οὐχ οὕτω ξένον ἡμῖν ἔδοξεν, εἰδούσιν τε παρὰ Σουΐδα δι' αὐτοῦ κυριωνυμούμενον τοῦ Ἰσοκράτους μαθητὴν (α), καὶ τὸν ἐν τῷ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγίου Νικοδήμου σε-

(α) «Κόκκος ῥήτωρ Ἀθηναῖος μαθητὴς Ἰσοκράτους» λόγους ῥητορικοῦς» (ἰσ. ἔγραψε). Σουΐδας λ. Κόκκος.

μνηνομένῳ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἀθήνησι Ῥωσσικῆς Ἐκκλησίας τεθαμμένον Ἰωάννην τὸν Κόκκον (α), καὶ τοὺς παρὰ τῷ Παχυμέρει Κόκ-

(α) Ὡς δηλοῖ ἡ ἐπὶ τοῦ νοτίου τοίχου τῆς ἐκκλησίας ἀναγινωσκομένη ἐπιγραφή, ἣν κἀν τῇ Ἀρχαιολογικῇ ἐφημερίδι (Φυλ. 34. σελ. 937) ἐκδεδομένην οὐ πᾶν τι ἀκριβῶς, πάλιν ἐκδιδόαμεν ἔχουσαν ὡδί· «Μηνὶ Μαΐῳ ἱβ. ἡμέρα β'. ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἰωάννης ὁ Κόκκος· ἔτους ςψλ. Ἰνδικτ. δ.» ἤτοι κατὰ τὸ 1222 σωτήριον ἔτος. Τὸ δὲ μετὰ τὴν ἰνδικτιῶνα δ. λείψανον ἐκληπτεόν τοῦ ἐξηλειμμένου τῷ χρόνῳ (ὡς καὶ τὸ χάσμα μαρτυρεῖ) «δεκάτης», ἀλλ' οὐχὶ ἀριθμητικὸν τοῦ τέσσαρα σημαντικόν· τῇ γὰρ δεκάτῃ ἰνδικτιῶνι προσήκει ὁ τοῦ 6730 δημιουργικοῦ ἔτους Μάιος. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ αὕτη ἡ ἐπιγραφή πόσης ἔχεται ἀληθείας ἡ τοῦ Γαλάτου Βύχωνος ὑπόνοια, μὴ καὶ αὐτὸς ὁ ναὸς ἐκ Δυτικῶν τὴν ἀρχὴν ἔλκει, ὥσπερ δὴ σπουδάζει ἀποδείξει πάντας, ἐν οἷς καὶ τὸ ἐλάχιστον τῆς Φραγγικῆς δυναστείας εὔρεν ἢ γοῦν εἶδεν εὔρεϊν ἔχον· οἷον τὸν παρὰ τῇ νῦν μητροπόλει ναῖσκον τοῦ Σωτῆρος (ὃν κακῶς ὀνομάζει Καθολικὸν τῶν Ἀθηνῶν), ὡς τὰ τοῦ Βιλλαρδουίνου φέροντα οἰκίσματα, τὸν ἐν Δαφνίῳ ἐκ τοῦ ἐν ἐγγράφῳ τινὶ ὀνόματος Delfina κτλ. (Bl. Bache, La Grèce continentale et la Morée pag. 131. Paris, 1843)· Ἀπορροῦν δὲ πῶς ὁ τὴν Ἑλλάδα περιελθὼν πρὸς καταγραφὴν τῶν ἐν αὐτῇ τῆς Φραγγικῆς δυναστείας σωζομένων μνημείων σοφὸς Γαλάτης καὶ οἱ κατ' αὐτὸν οὐχὶ ἀπλῆς χάριν ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς γνώσεως, ἀλλ' ἵνα «καταδείξῃσι τὰς ἐλπίδας καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ λατινικοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ ἡσυχάζοντα ἐν Ἑλλάδι», ὡς λέγει ὁ Mas Latrie (Hist. de l'île de Chypre etc. T. 3. pag. v)· πῶς οὖν οὗτοι παρατρέχουσι τὰ ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν μνημονευόμενα ἑλληνικὰ μνημεῖα, ὅπου οὐ μόνον ἐν Αὐριόλῃ κατὰ τὸν 16 αἰῶνα κοινόβιον Ἑλλήνων κληρικῶν ἦν ἐγκαθισταμένον, ἀλλὰ καὶ τῇ Μασσαλίᾳ, «πόλει μεγίστῃ Φωκαῶν ἀποικία» (Σκύμνου Περιγρ. ςχ. 209), «τῇ τοσοῦτον φιλέλληνας τοὺς Γαλάτας κατασκευασάσῃ, ὥστε καὶ τὰ συμβόλαια ἑλληνιστὶ γράφειν», ὡς ὁ Γεωγράφος φησὶ (Στράβ. Γεωγρ. Δ. σελ. 184. πρὸς καὶ A. Brückner Hist. Republic. Massiliensium pag. 77. Gottingae, 1826), καὶ ἀλλαχόῃ τῆς ἐνδόξου καὶ μουσοτρόφου Γαλλίας Ἑλλήνες διέπρεψαν, οὐχὶ ξίφει καὶ βίᾳ καὶ πυρὶ καὶ λόγοις δολίοις συνελαύνοντες τοὺς κατοίκους πρὸς τὰ ἑαυτῶν νόμιμα, ἀλλὰ τῷ λογίῳ καὶ ἐμπολαίῳ Ἑρμῇ ἀνθρωπίζοντες τοὺς ἑτεροδόξους (Bl. Jourdain Recherches crit. sur l'âge et l'origine des traduct. Latines d' Aristote pag. 43. Paris, 1819).

κους μοναχούς (α)· ἀνέμνησε δ' ἡμᾶς καὶ ἡμέρας ὀδύνης, τὰς τῆς πολυωδύνου τῆς βασιλευούσης πολιορκίας, ὅτε «Ἰάκωβος Κόκκος, ὡς φησι Γεώργιος ὁ Φραντσῆς, ὁ Ἐνετὸς ἀνὴρ ὀξύτερος ἦν ὧτου (ἴσ. γρ. ὅ,τι) ποιήσαι ἔλεγον· αὐτὸς ἐνεπιστεύθη τοῦ πέρας δῶσαι τῆς ὑποθέσεως» (β)· ἡ δ' ὑπόθεσις ἦν ἐμπρῆσαι τὰς ἐν τῷ λιμένι φερομένας τριήρεις, καὶ μετὰ τεσσαράκοντα θαρσαλέων καὶ μεγαλοψύχων νέων ἐπιχειρήσας ὑπὸ προδοσίας ἀπέτυχε. Καί τις

(α) «Κόκκους δὲ μοναχοὺς καὶ τοὺς κατ' ἐκείνον ἔω». Γ. Παχυμέρ, Μιχαήλ Παλαιολ. Ζ. σελ. 271 ἐκδ. Βενετ. 1729. Ζητητέον δὲ τί ἄρα καὶ δηλοῖ ἡ φράσις αὕτη τοῦ ἱστορικοῦ· εἰ μὲν γάρ τις τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦτου ἐκδότου Ποσσίνου σεσημειωμένα (σελ. 29), ὡς ἐκ κοκκινόχρου ἐνδύματος οὕτω κληθέντας αὐλικούς μοναχοὺς τὸ Κόκκους δηλοῦν ὑποφωμένους, ἀποδέξαιτο, ἐπαπορήσειεν ἂν πῶς τοῦ περιπορφύρου τούτου μοναχικοῦ σχήματος οὐδαμοῦ ἀλλαχῶς μνεία γέγονε. Καὶ δικαίως ἄρα καὶ αὐτὸς ἐπέχειν περὶ τούτου ἔγνωκεν. Ἡμῖν γοῦν δοκεῖ Κόκκους κεκληθῆναι οὐχὶ τάγμα, ἀλλὰ δύο ἴσως ἢ καὶ πλείονας μοναχοὺς ἐκ συγγενείας γνωρίζομενους μᾶλλον ἢ ἐξ ἄλλης τινος σχέσεως πρὸς τὴν τῶν Κόκκων οἰκονομίαν, ἣς μέρος, ὡς εἴκοι, κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα εἰς Δύσιν ἀπεδήμησαν (ὡς ἐφεξῆς εἰσησεται)· ἄλλως τε δὲ οὐδὲ πολὺ τοῖς χρόνοις τοῦ προμνησθέντος Ἰωάννου ἀφαστῶν. Αἱ γὰρ τοῦ θηριώδους ἐκείνου Μιχαήλ, ἃς ὁ Παχυμέρης ἐκτραγῶδει, κακουργίαι περὶ τὸ 1480 ἐγίνοντο, καὶ τότε οἱ Μοναχοὶ οὕτοι ἐπαθον ὡς ἐπαθον. Τὸ δ' ἐφεξῆς τῆς φράσεως «τοὺς κατ' ἐκείνον» ὅπερ ὁ Ποσσίνος «qui apud illum» μεταφράσας «nempere imperatorem» ἐπεξήγησεν (ὡς εἰ-ἔκειτο τοὺς περὶ ἐκείνον, ἢ γοῦν τοὺς παρ' ἐκείνῳ) διορθωτέον, οἶμαι, «τοὺς κατ' ἐκείνους», δηλονότι τοὺς ὁμοίους ἐκείνοις (τοῖς Κόκκοις) τὸ φρόνημα, εἰ μὴ τὸ ἐκ τῶν οὐκ ἐν τῷ ἐννεώμενον (αὐτόθι) Περιστέρεϊν γραμματικώτερον ἀνενεγκεῖν προέλοιτο. Ὅπως δ' ἄρα καὶ πρὸς τὸν λόγον ἀπεμφαῖνον τὸ πῶς, ὅπερ τῷ Ἰησοῦτῃ τούτῳ δυσὶν ἔτεσιν ὕστερον τῆς προμνησθείσης τοῦ κόκκου ἐκδοχῆς ἐπέλαμψεν (ὡς αὐτὸς ὀξύμωρότερον γράφει ἐν τῷ μετὰ τὸν Ἀνδρόνικον τὸν Παλαιολόγ. τοῦ Παχυμέρου γλωσσαρίῳ σελ. 28) ἐκ τῶν τυφλῶν, τῶν ἐν Ἀνδρόνικῳ τῷ Παλαιολόγῳ (Β.βλ. α. 21. δ. 33. σελ. 35, 214) μνημονευόμενων, οἱ αὐτὸν ὠδήγησαν, ὥστε παλινωδῆσαντα γελοῖως τυφλότητος δηλωτικὸν τὸ Κόκκος εἶναι διατεινέσθαι, ὡς ἐκ τοῦ caecus παραφθαρέν, περιττὸν καὶ λέγειν.

(β) Φραντσ. Χρονικ. Γ. δ. σελ. 57 ἐκδ. "Ἀλτερ.

ἡμᾶς ὑπόνοια ὑπείσῃλθε, μή τοι ὁ Ἐνετὸς καλούμενος Κόκκος (α) συγγενὴς πῶς τυγχάνει τῷ μετὰ τρεῖς πεντηκονταετηρίδας γράφοντι Κόκκῳ, ὃν Ἕλληνα ὄντα πρὸς τοῖς ἄλλοις δείκνυσι καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιστολή, ἐν ἣ γράφει τῷ ἐκ Μονεμβασίας Γαθριήλῳ τῷ Φιλαδελφείας, «πρὸς τὸ συνοῖσον τῷ γένει τὰς διατριβὰς ἐν τῇ πό-

(α) Τὰ περὶ τῆς Ἑνετικῆς οἰκογενείας τοῦ Κόκκου τούτου ἐμβριθῶς ἅμα καὶ ἐπιχαρίτως ἐκτίθησι μετὰ τῆς ἐνδεχομένης ἀκριβείας ὁ σοφὸς καὶ φιλέλληνας Ἑνετοκρῆς Ἑμ. Κικόννας (Cicogna, Delle Inscrizioni Veneziane T. 5. pag. 257—269). Κατάγει δ' ἐμμαρτύρως αὐτὴν τὸ μὲν πρῶτον Καύκων εἰτα δὲ Cocho καὶ Coeco ἐπωνυμιουμένην ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα λέγει μεταναστεῦσαι διὰ Δυρραχίου καὶ Μαντούας εἰς Ἑνετίας. Δηλῶν δὲ καὶ πῶς τοῖς εὐγενεῖς συγκατηρήθηται καταλέγει πολλοὺς ἀξιολόγους ἐξ αὐτῆς ἄνδρας, ἐν οἷς καὶ δύο Φραγκίσκους καὶ τρεῖς Ἰακώβους, πρῶτον μὲν αὐτὸν τὸν πολεμιστὴν (οὗ τὰς δυνάμεις καὶ τοὺς συγκαταποντισθέντας ὁ αὐτόπτης, φησὶν, ἀφηγεῖται Π. Βάρβαρος), δεῦτερον δὲ (ὁ δὲ τρίτος τῷ 1537 γεννηθεὶς ἦν κανονικὸς ἐν Παταβίᾳ) τὸν τῷ 1534 ἀρχιεπίσκοπον Κερκύρας ὑπὸ τοῦ Πάπα Κλήμεντος προχειρισθέντα καὶ πολλὰ ὑπὲρ τῶν γραμμάτων ποιήσαντα. Τοῦτον δὲ διεδέξατο τῷ 1565 ὁ ἀδελφιδοῦς Ἀντώνιος, ὃς καὶ βιβλιδάριον ἐγράψε μετ' ἐπιγραφῆς «De Graecorum recentiorum haeresibus», εἰς 34 ἀναριθμῶν τὰς τῶν Ἑλλήνων αἱρέσεις. Κατ' αὐτὸν δὲ ὁ Ἀλλάτιος (De consensu eius pag. 4053) γράφας ἀμαθὴ καὶ ἀκρίτον καὶ ἀπατεῶνα τὸν γράψαντα ἐξελέγχει· καὶ καθ' ἡμᾶς δ' ὁ καλὸς καγαθὸς Ι. Βελούδος ἐν τῇ πρὸς τὸν Κικόνναν ἐπιστολῇ (ἐκδομένη ἐν τῷ αὐτῷ πολυμαθεῖ συγγράμματι T. 5. pag. 265. πρβλ. καὶ T. 2. pag. 84, 154) ἐν πνεύματι εἰρήνης κατεδίκασεν αὐτὸν ἀναιρῶν τὰς τοῦ ὑπερασπίσαντος Σιμωνίου στρεφολόχους εἰκασίας. Ἐσχάτον δὲ τῆς οἰκογενείας γόνον φησὶ γενέσθαι τὸν τῷ 1839 τελευτήσαντα Ἰωάννην Κόκκον. Καὶ θυγατέρας δὲ Ἀντωνίου Κόκκου εἰδήμονας τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς γλώσσης μνημονεύει Ἰωάν. ὁ Σαυερβρέης (De Foemina. editione. §. 47. Lipsiae. 1674). Εἰ δ' ὁ τῷ 1560 ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς διαπρέπων ἢ μᾶλλον ὁ τῷ 1570 ἐν λόγοις (οὗ καὶ ποιήματά τινα σώζονται ἢ φησι Κικόννας) ἦν ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἄλλοις εἰρήσθω. Ἀλλὰ καὶ Μαγδαληνὴ Κόκκου εὐγενὴς Κρήσσα σύζυγος συνταγματάρχου τινὸς Φραγκίσκου Μουδατίου (Muazzo) ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ Ἑνετικοῦ στρατοῦ διαπρέψαντος ἀναφέρεται παρὰ τῷ Κικόννῳ (Inscrizioni etc. T. 3. pag. 395).

λ ε ι ποιείσθαι» (α). Τὸ δὲ ξενικὸν ὄνομα οὐδαμῶς ἐστὶν ἄηθες,

(α) Περὶ τῆς συγγενείας τῆς ἐν Νάξῳ ἔτι καὶ νῦν διαπρεπούσης οἰκογενείας τῶν Κόκκων πρὸς τὸν Ἰάκωβον εἶκασε πρὸ ἡμῶν καὶ ὁ φιλόπονος ἱατρὸς Δεκιγγάλλας, δημοσιεύων ἐν τῇ Νέᾳ Πανδώρα (Τόμ. Η. σελ. 494) οἰκότημον τῆς οἰκογενείας ταύτης, καὶ τεκμαιρόμενος ἐκ τούτου ὅτι ἐξ Ἑνετῶν τὴν ἀρχὴν ἔλκει. Ἡ δ' εἰκασία αὕτη πιθανολογεῖται μὲν καὶ ὑπὸ τῆς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ χρήσεως τοῦ ὀνόματος Ἰάκωβος, ὅπως ἐκαλεῖτο ὁ τε τὴν ἔτι καὶ νῦν τῇ τῶν Κόκκων οἰκογενείᾳ προσήκουσαν Μονὴν τῆς Ὑψηλοτέρας (περὶ ἧς ἐροῦμεν καὶ ἐξῆς) καθιδρύσας πατὴρ τοῦ Φραγκίσκου (ὡς δὴλον ἐκ τῆς τῷ Ἰανουαρίῳ τοῦ αἰ. γεγραμμένης ὑπ' αὐτοῦ ἐδομηκοντούτου κτιτορικῆς διατάξεως, ἧς ἀπόγραφον ἐπίσημον ἀπόκειται ἐν τοῖς τοῦ ἐνταῦθα Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἀρχείοις), καὶ ἕτερος Κοκκίδης ἐπὶ Ἱερεμίου τοῦ Γ'. προϊστάμενος αὐτῆς (ὡς μαρτυρεῖ Πατριαρχικὸν τι γράμμα περὶ τῆς αὐτῆς Μονῆς «ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ 8. Ἰνδικτ. δα. ἡτοῖ τοῦ 1726 σωτηρίου ἔτους γεγραμμένον» ἀπόκειται δὲ καὶ τούτου αὐτοῦ ἀπόγραφον) καὶ εἰ τις ἕτερος. Ὑποβεβαιουῖται δὲ ὑπὸ τῆς μεγίστης ὁμοιότητος τοῦ οἰκότημου τούτου πρὸς τὸ ὑπὸ Κιχόγνα περιγραφόμενον. Ὁ γὰρ φησὶ, «τὸ μετὰ δύο ἱππικῶν ταγματῶν 1252 εἰς Κρήτην στρατεύσαντος Πέτρου Κόκκου υἱὸς Νικόλαος ἐλὼν τῷ 1260 σημαίαν τινὸς τῶν Γενουσησίων στραταρχῶν Φιέσκων ἐνέγραψε τῷ τοῦ σήματος αὐτοῦ φερόντι τὰς τῆς σημαίας τρεῖς κοινὰς ταινίας ἐπὶ λευκοῦ πλάσιον τοσαύται δὲ καὶ τῷ ὑπὸ Δεκιγγάλλας ἀναθεωρούμεν φαινόνται. Ταύτης ἄρα ἀπόμοιρά τις μετὰ τὸ 1260 πάντως ἀπάρσεν τῶν Ἑνετιῶν ἢ εὐθὺς τῆς Νάξου κατέπλευσε, καὶ τὸν παπισμὸν ἀποποιήσας τὴν προγονικὴν ὀρθόδοξιαν ἡσπάσατο, ἣ τὸ μὲν πρῶτον μετὰ τοῦ προηγουμένου βέντος Πέτρου ἢ καὶ ἄλλου εἰς Κρήτην κατῆρεν, ὅπου πολλοὶ τῶν Λατίνων εὐγενῶν τε καὶ ἄλλων κατὰ τὸ 1448 μάλιστα τῇ ὀρθῇ προσήλθον πίστει (βλ. Cornelij Creta Sacra T. 2. p. 374—373), ἐκεῖθεν δ' ὀρθόδοξος εἰς τὴν Νάξον διεπεραιώθη. Οὐδαμῶς δ' ἄπιστον εἰς Βενετίᾳ τετηρηχέναι αὐτὴν τὸ πατρῶον δόγμα. Τοσαύτης γὰρ ἐκεῖ ἀπῆλθον οἱ Ἕλληνες περὶ τὰ θρησκευτικὰ ἐλευθερίας, ὥστε μέχρι τοῦ 1437 καὶ τοῖς ναοῖς τῶν ἀρχόντων ἐξῆναι αὐτοῖς (ἔχουσιν, ὡς εἰσιν, ἰδιαίτερα παρεκκλήσια) τελεσιουργεῖν, ὡς ἡμῖν πιστοῦται ὁ τὸν ὀρθόδοξον Ἑλληνισμὸν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ Ἀδρίου βασιλίδι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπαξίως ἐκπροσωπῶν φίλος Ἰωάννης ὁ Βελούδος ἐν τινι τῶν ἀξιολόγων αὐτοῦ συγγραφῶν (βλ. Sulla Colonia Greca orient. stabil. in Venezia pag. 4), δι' ὧν α' παρέχει, ὡς ὁ ἀοιδίμος Μουστοξύδης εἶπεν, ἐν μέσῳ τῶν ἀλ-

καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως μετὰ τῆς φραγγικῆς ἐπιμιξίας εἰς ἡμᾶς εἰσχωμάσαν, ὡς μετ' ἄλλων μαρτυρεῖ ὁ παρὰ τῷ Φραντσῇ Φραγκίσκος ὁ Τόλεδος, ὁ τοῦ Κωνσταντίνου συγγενής, «ὃν ἔλεγον ἐκ τοῦ βασιλείως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ τὸ γένος ἔλκειν» (α), καὶ μετὰ ταῦτα πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα ἐν ταῖς τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου νήσοις μετὰ τοῦ θηλυκοῦ Φραγκίσκου ἐπικρατήσαν, καὶ νῦν ἐτι διασπώμενον (β).

λογενῶν, ὡς οἱ πάλαι ἐκεῖνοι Ἰταλιῶται, εὐγενὲς τῆς πατρίδος τεκμήριον» (Ἑλληνομνήμον. σελ. 445). Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ἐλπίζομεν διευκρινήσκειν ἀσμένως καὶ εὐγνωμόνως τοὺς τῇ ἐπωνυμίᾳ ταύτῃ σεμνονομένους Ναξίους, εἴπερ γενεαλογικὰ ἔχουσι γράμματα, καὶ τὴν φιλόκαλον τοῦ Κικέρωνα πολυμάθειαν παρακαλοῦμεν διαφωτίσαι τῷ τῆς ἀγαπητῆς ἀληθείας φωτὶ καὶ τὸ τῆς μεταναστάσεως τῶν Κόκκων σκοτεινὸν ἡμῖν γε χωρίον.

(α) Φραντσ. ἐνθα ἄνωτ. — (β) Φραγκίσκος ἐκαλεῖτο ὁ τοῦ ῥητορικωτάτου Μηνιάτου διδάσκαλος Σκουφός ὁ Κρήτης καὶ Προσσαλέντης ὁ Κερκυραῖος καὶ Τρίμης ὁ Ἀθηναῖος, ὁ τῇ Ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ ἐν Πίση διδάξας κάκει τελευτήσας καὶ ταφείς ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου ναῷ τῶν Δυτικῶν. Ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου αὐτοῦ κεῖται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή. D. O. M. FRANCISCO IOANNIS TRIMI Atheniensis Philosophiae ac Sacrae Theologiae Doctore priuscae Patriae Linguae in Pisano Gym. Professi. eximia quae pietatis, quae testimonio eniuit, viro, Iacobus Lanfranchus Can. Pis. etc. pos. an. D. 1627. (βλ. Aless. da Morrona, Pisa illustrata etc. T. 3. pag. 143. Livorno, 1812). Τοῦτον δ' ὁ Ἀλλάτιος (De consensu etc. p. 990) καὶ ὁ μεταγραφεὺς αὐτοῦ Ῥοδοτᾶς (Dell' origine — del rito Greco in Italia T. 3. p. 484) Τρίνον κακῶς μετωνόμασαν. Σῶζεται δ' ἐνταῦθα τὸ ἐπώνυμον τοῦτο φέρουσα οἰκογένεια, ἥς προεξάρχει ὁ τῶν ἐξαρθρώσεων ἐμπειρώτατος θεραπευτὴς Χρῆστος Τρίμης. Καὶ ταῦτα περὶ τούτων. Καὶ ναοὶ δ' ἀνίδρυντο ὑπὸ τῶν Φράγγων ἐν Ἑλλάδι εἰς τιμὴν τοῦ Λατίνου ἁγίου Φραγκίσκου, οὗ εἰκόνα ἐν Ῥώμῃ ὁ Ἑλλήν Θεοσκόπουλος ἐποίησε (βλ. Ἑλληνομνήμον. σελ. 272) οἷον τὸ ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Ζακύνθου εἰς κρατῶνα ἥδη μεταβληθέν μοναστήριον τῶν Μινωριτῶν (βλ. Π. Χιώτου Ἱστορ. Ἀπομνημον. τῆς νῆς Ζακύνθου Τόμ. 6. σελ. 248, 533), τὸ ἐν Χάνδακι τῆς Κρήτης κοινόβιον τῶν αὐτῶν (ἐνθα καὶ τοῖς ὀρθοδόξοις αἰτησαμένοις διὰ τῶν φρατῶρων;) ἐπέτρεψεν ὁ πάπας Ἰωάννης ὁ ΚΓ. τῷ 1414 τελεσιουργεῖν τὰ ἐαυτῶν πρὸς τιμὴν τοῦ

§. δ'. Ἄλλ' οὐδὲν τοῦ ἡμετέρου Φραγκίσκου ἐξευρεῖν ἡδυνήθημεν, ὅτι μὴ ἐξ μὲν καλὰς αὐτοῦ ἐπιστολὰς ἐν τοῖς τοῦ Κορυδαλέως « Τύποις ἐπιστολῶν » πρὸς ὑπόδειγμα μετ' ἄλλων συγχρόνων ἢ καὶ ὀλίγῳ προγενεστέρων αὐτοῦ λογίων ἀνδρῶν ἐκδεδομένας (α),

ἄλλοτρίου Ἀγίου), ὅπερ μετὰ τοῦ γαροῦ τῷ 1507 κατέπεσε σεισμοῦ γενομένου σφοδροτάτου (Βλ. Fl. Cornelii Crata Sacra T. II. p. 14, 412. Venet. 1755). καὶ ὅ ἐν Κωνσταντινουπόλει, περὶ οὗ λόγον ποιεῖται καὶ ὁ γεραρὸς ἡμῶν φίλος Σκ. Βυζάντιος ἐν τῇ πολυμαθεστάτῃ καὶ κρίσεως μὲν ἐμβριθεῖ πεπρωκυμένῃ φράσει δ' ἀκριβεῖ καὶ χάριτι κεκοσμημένῃ Κωνσταντινουπόλει αὐτοῦ (Τόμ. Β. σελ. 54). Οἷος δ' ἅγιος ἦν ὁ Φραγκίσκος οὗτος ἕξεσι τῷ βουλομένῳ μαθεῖν λατίνῳ διδάσκοντος ἐν Τόμῳ Χαρᾶς σελ. 627.

(α) Τῶν τοῦ Κορυδαλέως Τύπων ἡ πρώτη μὲν ἐκδοσις ἐγένετο τῷ ἀρχιεπὶ Λονδίῳ, μετ' αὐτὴν δ' ἡ ἐν Μοσχόπολει τῷ ἀψιδ. Τέσσαρσι δὲ καὶ εἰκοσιν ὕστερον ἔτεσι μετεξέδωκεν αὐτοὺς ἐν Ἀλλῇ Ἀμβρόσι. ὁ Πάμπερις, καὶ τῷ ἀψιδ. πάλιν ἐν Βενετίᾳ ὁ ἀρχιμ. Κυπριανός. Τούτων δ' ἡμεῖς ταῖς δυοῖς τελευταίαις ἐντυχόντες ἐν μὲν τῇ τῆς Βενετίας παρετηρήσαμεν, ὅτι ὁ ἐκδότης προοιμιαζόμενος ὁμολογεῖ μὲν μόνην τὴν ἐν Λονδίῳ ἐκδομένην, μαρτυρεῖ δ' ὅτι « συνέπονται αἱ τῶν μεταγενεστέρων Ἑλλήνων, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐπιστολῆς ». Ἄλλ' ἐν τῇ τῆς Ἀλλῆς ὁ Πάμπερις προειπὼν μόνον ὅτι ἐδόξεν αὐτῷ « ἄλλως ἢ πῶς εὐθεσθαι (γρ. ἐκθεσθαι) ἢ (ισ. γρ. ἢ ἢ) ἐξ ἀρχῆς συνετέθη ἀγατηπῶσαι », παραλείπει (οὐκ οἶδ' ἀνθ' οὗτου) οὐ μόνον τὰς τοῦ Φραγκίσκου ἐξ ἐπιστολὰς, ἀλλὰ καὶ τρεῖς μὲν τοῦ Κορυδαλέως Ἀθήνηθεν τὰς μὲν τῷ ἀχιε καὶ ἀχις Διονυσίῳ τῷ Μακρῇ, τὴν δὲ τρίτην Νικοδήμῳ τῷ Μεταξᾷ κατὰ τὸ ἀχιθ ἐπεσταλμένας, ἑπτὰ δὲ Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου πρὸς διαφόρους, μίαν δὲ Κορράδου τοῦ Ριτερχουσίου, ἑπτὰ δὲ Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου, καὶ πέντε Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ. Προστέθεικε δ' ἐν τέλει τῆς βίβλου μετὰ τὴν Ῥητορικὴν « Σημειώσεις τινὰς περὶ ἔτους, μηνῶν, ἡμερῶν καὶ ἰνδικτιῶνος ὑπὸ Σεβαστοῦ ἱερέως καὶ οἰκονόμου Καζορίας συνερανισθείσας » κτλ. αἱ γὰρ τῷ πολλῷ λόγῳ ἀξίῳ Ἐπιστολαρίῳ (τῷ τυπωθέντι ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτῷ) ἐκδεδόνται. Ἀνάσχου δὲ ἡμῶν προσθεῖναι, ὅτι τῆς τοῦ Παμπέρειως ἐκδόσεως τὸ παρ' ἡμῖν ἀντίτυπον προσῆκόν ποτε τῷ ἐκ Κοζάνης πρεσβυτέρῳ Ἀμφιλοχίῳ τῷ Παρασκευᾷ φέρεται ἐν ἀρχῇ κατὰ τὴν τότε συνήθειαν ἀξιοσημείωτον διὰ τε τὴν ὀρθογραφίαν καὶ καλλιγραφίαν κατάλογον τῶν ἀποβιώσεων διαφόρων καὶ πολλῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν τῆς Κοζάνης συγχρόνων αὐτῷ, ἐν οἷς καὶ δύο ἀρχιερεῖς, οὓς ἀντί-

καὶ μίαν ἔτι, ἣν Ἰωάννης ὁ Λάμιος ἐν τῇ κατὰ τὸ 1740 ἐν φλωρεντία ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσῃ Συλλογῇ ἀρχαίων ἀνεκδότων (α) μετ' ἄλλων πολλοῦ λόγου ἀξίων φιλοπονημάτων τῶν περὶ τὴν ις, ἐκατονταετηρίδα διαπρεφάντων Ἑλλήνων ἐδημοσίευσε. Ταύτην δ' ἀντιγραφάμενος ἀνακρινῶ καὶ σοί, ὦ φιλότῃς, ἀπηλλαγμένην, ὅσον γ' ἐνῆν, τῶν συχῶν καὶ παχυλῶν σφαλμάτων, ἅπερ κατασχημίζουσι διαφθείροντα πολλὰ τοῦ καὶ τὴν ἔννοιαν τῶν ὑπὸ τοῦ ἀλλογλώσσου τούτου ἐκδεδομένων ἑλληνικῶν κειμένων (β). Ἔστι δ', ὡς ὄψει, γεγραμμένη ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπὸ Νάξου τῇ ἐκκαιδεκάτῃ Θαραγιῶνος (ἥτοι Ἀπριλίου) τοῦ 1594 (καὶ τοι κακῶς κεῖται ἐν τῷ ἐκδεδομένῳ κειμένῳ αὐτῷ διότι καὶ ἀλλαχοῦ τὸ 6 σημαίνει καὶ κεῖται ἀντὶ τοῦ 90 δηλοῦντος γ) τῷ ἱερομονάχῳ Διονυσίῳ τῷ Κατηλιανῷ τῆς Ἐνετίαις τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐκκλησίας.

γράφωμεν χάριν τῶν περὶ Κοζάνης γραφάντων. Γράφει οὖν « Ἀψπε. Ἀπριλ. κθ. ἀνεπαύθη ὁ ἱεράρχης Σερβίων καὶ Κοζάνης Ἰγνάτιος. — Ἀψπε. Μαΐου δ'. ἐχειροτονήθη ἀρχιερεὺς Θεοφίλος ὁ Βερόιαϊός, προδιδασθεὶς εἰς θρόνον ἐπισκοπῆς Σερβίων καὶ Κοζάνης. Ἰουνίου κθ' ἦλθεν εἰς Κοζάνην χρηματίζας τοῦ Θεσσαλονίκης μητροπολίτου πρωτοσύγκελλος Ἰακώβου ».

(α) Bl. *Deliciae eruditorum seu veterum ἀνεκδότων opusculorum collectanea* Io. Lamius collegit e tc. pag 83. Florentiae, 1740. Τῆς πολλοῦ λόγου ἀξίας διὰ τὰ περιεχόμενα συλλογῆς ταύτης ἐκ 15 συναπαρτιζομένης τόμων δύο ἔχει ἡ ἐνταῦθα δημοσία Βιβλιοθήκη, τὰ τῷ 1736 καὶ 1739 ἐκδεδομένα. Εὐχῆς δ' ἔργον ἡ ἐν αὐτῇ συμπλήρωσις τοῦ σώματος. Ἐχομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ μικρᾷ ἡμῶν Βιβλιοθήκῃ πλὴν τῶν προειρημένων καὶ τὸ κατὰ τὸ 1740 ἐκδοθέν, περὶ οὗ ἄνω λέγομεν.

(β) Δικαίως ἀποφαίνεται περὶ τοῦ Λαμίου ἡ λαμπὰς τῆς τῶν κάτω χρόνων Ἑλληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς φιλολογίας, ὁ δικαίως νέος Πλούταρχος παρὰ τῶν Ἰταλῶν ἐπικληθεὶς Ἀνδρέας ὁ Μουστοξύδης, ὅτι « τὸ κείμενον τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν ἐάν δὲν ᾔνοι ἀπειρίας περὶ τὴν γλῶσσαν μαρτύριον, δείκνυσι τοῦλάχιστον ἄνδρα ὀλίγον τοῦ κοινοῦ φροντίζοντα καὶ οὐδὲν ἤττον ὑπὸ φρονήματος τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἀξιοῦντα » (Ἑλληνομνήμ. σελ. 605, πρὸς καὶ σελ. 339).

τῶν παροικούντων ὀρθοδόξων ἐφημερεύοντι (α). Ἐκ ταύτης δὲ

(α) Τοῦ Διονυσίου τούτου ἐκδέδωκεν ὁ Λάμιος ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει μετὰ τὰς τοῦ Μαργουίνου ἐπιστολὰς πρὸς διαφόρους 32, ὧν τινες μὲν ἀνεπίγραφοι, πολλῶν δὲ καὶ αἱ χρονολογίαι ἑλλείπουσι· μετὰ τούτων δὲ καὶ 46 ὑπὸ διαφόρων, ἐν οἷς καὶ ὁ Φραγκίσκος, γεγραμμένας πρὸς αὐτόν. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἐν τῇ σελ. 65 ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς Λεόντιον «ἐξιώντι μοι τοῦ ναοῦ· καὶ γὰρ τὰ τῆς ἐφημερίας τότε μοι ἐκεκλήρωτο», φαίνεται ἐφημερεύων· ἐν δὲ τῇ (σελ. 74) ἐπιγραφῇ τῆς «ἀπὸ Βιέννης πόλεως Γερμανικῆς· εἰς Βενετίας ἀφθ Χριστοῦ» ἐπισταλείσης αὐτῷ «ἐφημέριος λέγεται τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου». Ὅτι δ' ἐν Ἑνετίᾳ διέτριψεν ὁ Κατηλιανὸς καὶ ὁ πάντ' ἄριστος Ἰωάννης ὁ Βελούδος (Sulla colon. Greca etc. pag. 21) ἐδήλωσεν ἄλλοθεν ἴσως μαθὼν, ὥσπερ καὶ ἄλλα χροῦ (βλ. Χρυσάλλιδα καὶ Ἡμερολόγ. τοῦ αὐτοῦ, ἐν Βενετίᾳ σελ. 41) ὅτι Ζακύνθιος ἦν, ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ (σελ. 90) πρὸς τὸν Κεφαλληνίας ἀρχιεπίσκοπον ὁ αὐτὸς ὑπαινίσσεται. Ἐξ Ἑνετιῶν δ' ἔχει γεγραμμένας ὁ Διονύσιος τῷ αὐτῷ τὰς σελ. 74—73, τῷ αὐτῷ τὰς σελ. 75—77, τῷ αὐτῷ τὰς σελ. 77—78, τῷ αὐτῷ τὰς σελ. 80, τῷ αὐτῷ τὴν σελ. 90, καὶ τὴν σελ. 95 τῷ αὐτῷ. Ἐν δ' οὖν ταῖς (σελ. 94 καὶ 93) τῷ αὐτῷ καὶ αὐτῷ ἐπεσταλμέναις αὐτῷ, ὁσίωντα καὶ λογιώτατος ἐν ἱερομονάχῳ καὶ πνευματικῷ πατράσι προσέγεται. Ἐν δὲ τῇ (σελ. 95) πρὸς τὸν πρωτοψάλτην τῆς Καλαμάτας τῷ αὐτῷ ἐπεσταλμένης, ὅπου αὐτοῦ δηλοῦται, ὅτι προχειρισθεὶς ἐπίσκοπος Κυθέρων παρὰ τοῦ παναγιωτάτου μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ τῶν λοιπῶν ἁγιωτάτων ἀρχιερέων ἀπερίεχτο τοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἀπιέναι κατ' αἵτησιν τῶν περὶ τὸν Κεφαλληνίας ἐπίσκοπον. Πιθανῶς δὲ διάδοχος τοῦ σοφωτάτου Μαξίμου τοῦ Μαργουίνου, τελευταῖος περὶ τὸ αὐτῷ (ὡς δὴλον γίνεται ἐξ ἄλλων τε καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸν ἱερομόναχον Ματθαῖον ἐπιστολῆς Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου, ἐκδομένης ἐν τοῖς τοῦ Κορυδαλέως Τύποις ἐπιστολ. σελ. 450. Βενετ. 4786) προῦκε χεῖριστο ὁ Κατηλιανός. Ἐν γὰρ τῇ (σελ. 82) Ἑνετίῃθεν ἀχρονολογήτῃ πρὸς ἀνώνυμον Μονεμβασίας ἐπεσταλμένη ἀποκλαίεται «ὁ Κεφαλληνίας, γράφων, ἐπίσκοπος καὶ οἱ αὐτοῦ συμπολίται ὥρμησαν καθ' ἡμῶν· φασὶ γὰρ χρόνον παρελθόντος ἔλαβον δι' αὐθεντικῷ προσάγματος τὴν ποιμαντικὴν ἐξουσίαν τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου καὶ Κυθέρων καὶ Κρήτης, καὶ οὐκ ἔωσιν ἡμᾶς ἀφικέσθαι πρὸς τὸ ποίμνιον, ὅπερ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ μέσου τῆς Παναγιότητός σου ἐδώρησάτο μοι· τοίνυν δεῖ ἡμᾶς προαιρουμένους καὶ μὴ, χρόνον μακρὸν διατρίβειν ἐν τῇ ἐνδοξατάτῃ πόλει τῶν Ἑνετιῶν». Δὸς δέ μοι καὶ τινα περὶ τῆς ἀνωτέρω μνημονευομένης τῶν ἐπισκοπῶν συγχωνεύσεως διαλαβεῖν.

μανθάνομεν καὶ ὅτι ἔμελλε καὶ τὴν εἰς τὴν λογικὴν πραγματείαν

Ὅτι μὲν γὰρ ὁ τῆς Ζακύνθου ἐπίσκοπος ἀνέκaben ἄλλος ἦν παρὰ τὸν Κεφαλληνίας δεῖκνυται ἐκ τε τῶν ὑπογραφῶν αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς Συνοδικοῖς ὅροις, οὓς ὁ φιλόπατρις Π. Χιώτης ἐν ἡ πέρυσιν ἐξέδωκεν ἐπιτόμῳ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τῇ παρὰ Στεφάνου Κομμητᾶ συνθεθεῖσθαι φιλοπόνως συνέλεξε (σελ. 296)· καὶ ἐκ τῆς Λέοντος τοῦ σοφοῦ διατυπώσεως, ἔνθα ἐν τοῖς ὑπὸ τὸν κζ. Μητροπολικὸν τῆς Κορίνθου θρόνον ὑποκειμένοις ἐπισκόποις τέταρτος μὲν ὁ Κεφαλληνίας, πέμπτος δ' ὁ Ζακύνθου καταλέγεται (βλ. Leunclavij Jus Graeco-Romanum pag. 96). Ἡ δὲ τῶν ἐπισκοπῶν τούτων συγχώνευσις φαίνεται γενομένη ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ φθαρτικοῦ πνεύματος τῆς παπικῆς ἀκορεσίας ἐκκαιομένης φραγγοκρατίας (βλ. Κομμητᾶ ἐπιτ. ἱστορ. Ἐκκλ. σελ. 297)· τῷ γὰρ 1224 ἀναφέρεται λατῖνος ἐπίσκοπος Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας ὑποκείμενος κατὰ διαταγὴν τοῦ πάπα τῷ Κορίνθου λατίνῳ ἀρχιεπισκόπῳ (βλ. Χιώτῃ Ἱστορ. Ἀπομνημον. Ζακύνθ. Τόμ. β. σελ. 126), καταδικωκομένων τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων καὶ τοῦ λοιποῦ κλήρου μυριαχῶς καταπιεζομένου ὑπὸ τῆς φιλαρκετίας τῶν Ἀποστολῶν τοῦ δούλου τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ! ἀπὸ τῆς Φλωρεντινῆ ψευδοσυνόδου τοῖς Λατίνοις ἐνεκάλεσαν (βλ. Χιώτῃ αὐτ. σελ. 248). Τῷ δὲ 1454 Λεονάρδος Β' ὁ Τόκος ὥρισε τὴν ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκοπῶν ποιμαντορίαν τῆς Ζακύνθου Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης, ὑπὸ πρῶτον τοῦ τῆς Κεφαλληνίας κλήρου ἐκλεγόμενον καὶ τῷ Κορίνθου ὑποκείμενον (αὐτόθ. σελ. 248). Τοιοῦτος δ' ἐγένετο πρῶτος ὁ τῷ 1454 ἐκλεγείς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, ὁ Κεφαλλὴν Γεράσιμος Λοβέρδος (αὐτόθ. σελ. 506). Αὕτη δὲ ἡ διάταξις φαίνεται ἐπικρατοῦσα ἐν πάσαις ταῖς παπαῖς ραδιοιουργίαις καὶ κατεπεμβαῖσι καὶ ἐπὶ Ἐνετοκρατίας μέχρι τοῦ 1640, ὅτε ἡ ἐπισκοπὴ εἰς ἀρχιεπισκοπὴν προειβιάσθη ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ἀμέσως ὑποκειμένην (βλ. Κομμητᾶ ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 299—300). Ὁ Κυθήρων μέντοι ἐπίσκοπος τῷ Μονεμβασίας ὑποκείμενος διετέλει ἀδιάσειστος (Κομμητ. αὐτ. σελ. 297). Καὶ ἀμφίβολον ἡμῖν δοκεῖ, εἴ ποτε κατ' αὐθεντικὸν πρόσαγμα, ὡς ἐν ταῖς ὑπὸ Καττηλιανοῦ εἰρημένοις λόγοις τοῦ Κεφαλληνίας φαίνεται, ἦνῃται τῇ Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἡ ἐπισκοπὴ τῶν Κυθήρων μετὰ τῆς Κρήτης· ταύτην δὲ ἀπὸ τοῦ 1373 ὁ πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΑ' ἀπορφανίσας τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων ἐποίησεν ὥστε παρὰ τοῦ Κυθήρων χειροτονεῖσθαι τοὺς ἱερουμένους Κρήτας μέχρι Γερασίου τοῦ Παλαιοκάππα, ὃς τὴν τῆς Κισάμου συστησάμενος ἐπισκοπὴν καὶ ταύτης ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς ἐπινεύσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου

εἰσαγωγὴν ἐκ τῆς Λατίνης ἐξελληνίσαι, ἀλλ' ἄγνωστον εἰ τὸ ὑπεσχημένον ἐξεπλήρωσε (α).

§. ε. Ἀλλὰ πολὺ πλεόν ἔχει τὸ διάφορον ἢ ἐν τῷ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ ἐπιστολῇ του Φραγγίσκου (ἦν σοι μεταγραφάμενος συμπαρατίθημι τῇ πρώτῃ ἐφεξῆς), οὐχ' οὕτως ὅτι πλείω βιογραφικὰ τοῦ γράφοντος πράγματα ἱστορεῖ, ὥς ὅτι νέαν καὶ αὐτὴ ἐξελέγχει τῶν μισαλλοδόξων αἰρετικῶν κατὰ τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου συκοφαντίαν. Ὅ,τε γὰρ ἀποστάτης Ἀλλάτιος (β) καὶ ὁ ἰταλὸς Ῥοδοτᾶς (γ) περὶ Φραγγίσκου τὸν λόγον ποιούμενοι, πατρίδα μὲν αὐτῷ «τὴν τῶν Κυκλάδων διάσημον» (δ) καὶ «εὐδαιμονίῃ αὐτῶν προέχουσαν» (ε) λέγουσι γενέσθαι, τὴν Νάξον, ἣν «μικρὰν Σικελίαν» ὁ γεωγράφος Ἀγαθήμερος (ζ) ἀποκαλεῖ διὰ τὴν παντοδαπὴν εὐφορίαν (η). ἀλλ' οὐδ' ἀνδρῶν ἐλλογίμων οὐδὲ πράξεων μνήμης ἀξίων

ἀπήλλαξε τοὺς ἱερουμένους τῶν τῆς ἀποδημίας χρόνων, ἀλλὰ καὶ τούτου τῷ 1590 θανόντος κατηργήθησαν καὶ τὰ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ δικαιώματα (βλ. Fl. Cornelij Crota Sacra T. 1. pag. 211, 227, 264). Προσπετισμειωτέον δὲ ὅτι ἐν ταῖς (σελ. 94 καὶ 109) τῷ αχιδ. καὶ αχιδ. περὶ τῆς αχιδ. Κατηλιανῶ ἐπιστολαῖς ἐπίσκοπος Κυθέρων αὐτὸς προστίθεται, καὶ τὴν (σελ. 404) τῷ 1616 γεγραμμένην ἀπὸ Κυθήρων ἐπιστέλλει.

(α) Ἐν τῇ τοῦ φίλου Σακελλίωνος Ἀναγραφῇ τῶν τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης χειρογράφων ἀνέγνωμεν τάδε «Υγβ. Τεῦχος εἰς τέταρτον συγκείμενον ἐκ φύλλων 79 ἑλλειπὲς τὴν ἀρχήν, περὶ δὲ τὴν 15. ἑκατονταετηρίδα γεγραμ. Ἐπιγέγραπται Εἰσαγωγή τῆς Λογικῆς, ἥτις ἐστὶν εἰς τρία διηρημένη βιβλία». Τίς οἶδεν εἰ τὸν Φραγγίσκον αὕτη ἔχει πατέρα;

(β) De Ecclesiae occident. atque orient. perp. consensu L. III. c. 7. §. 10. pag. 990.

(γ) Dell' origine progresso e stato presente del rito Greco in Italia T. 3. pag. 166. Roma, 1763.

(δ) «Νάξος νῆσος τῶν Κυκλάδων ἢ διάσημος». Στεφ. Βυζ. λ. Νάξος. προβλ. καὶ Σκύλακ. Περίπλ. σελ. 409. ἔκδ. Βιέν. 1807. Σουῖδ. λ. Νάξος.

(ε) Ἡρόδ. ε, 28.—(ζ) «Τῶν δὲ Κυκλάδων κρατίστη ἐστὶν ἡ Νάξος διὸ καὶ μικρὰ λέγεται Σικελία». Γεωγρ. Α. ε.

(η) Ἑρμηνεύων δὲ τοὺς τοῦ Ἀγαθημέρου λόγους ὁ Ἰταλὸς Πορκάκης λέγει

ἄπὸρος τό τε πάλαι (α) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους μάλιστα χρό-

Parendo loro, che in questa fertilita ella non sia degna di miglior nome, essendo la Sicilia abundantissima di grani, e vero granajo de' Romani (L' isole piu famose del mondo pag. 114. Venezia, 1686). Ταυτὰ δὲ καὶ Δάππερος (Descript. exacte des isles de l'Archipel pag. 348. Amsterdam, 1703) καὶ Κούρτιος (Naxos pag. 7. Berlin, 1846) ἐπανελάβον. Τὸ δ' εὖοινον αὐτῆς τοσούτον διεβεβόητο, ὥστ' οὐ μόνον ὁ δριμύς ἱαμβογράφος Ἀρχίλοχος ν-ε-χ-τ-α-ρ τὸν Νάξιον ἀπεκάλεσεν οἶνον (παρ' Ἀθην. Δειπνοσ. Α. σελ. 30) καὶ ἀμπέλου τι εἶδος Ναξίαν καλεῖσθαι παραδεδώκασιν (Ἀθην. Β. σελ. 39), ἀλλὰ καὶ κρήνην ἥδιστον βλύζουσαν οἶνον ὁ τε Εὐφορίων καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἱμυο-λόγησαν (παρὰ Στεφ. Βυζ. καὶ Σουῖδ. λ. Νάξος), καὶ τῷ Διονύσῳ τὴν νῆσον ἱερὰν ἀνέγραψαν, ὡς ἐκεῖ τοῦ Θεοῦ τεκνωθέντος (Διόδ. Σικελ. γ, 66) καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀριάδην ἀναισχυρήσαντος (Αὐτ. δ, 64), Διονυσιάδα καλέσαντες (Αὐτ. ε, ς). «Ἔστι δὲ καὶ περὶ τὴν τοῦ οἴνου ιδιότητα διάφορον τι παρ' αὐτοῖς καὶ μνησὺν τὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν νῆσον οἰκειότητα» (Αὐτ. ε, 52). Διὸ ναὸς τε εὐμεγέθης (οὐ ἔτι καὶ νῦν τὰ τῷ πανδαμάτορι μῆπω υποκύψαντα λείψανα τοῖς πρὸς τὴν δυτικὴν καταπέλσουσι πλευρὰν τὴν νῆσον προαγγέλλουσι), καὶ τὰς Ναξίας γυναῖκας οὐτάρινα τίκειν ὁ Ἀσκληπιάδης (παρὰ Στεφ. Βυζ. λ. Νάξος), ἱερότατος, τῆς Ἥρας αὐταῖς τοῦτο δωρησαμένης χάριν τοῦ Διονύσου, «ἥ ὅτι καὶ αὐτὸς Διόνυτος οὕτως ἐτέχθη». Ἀλλὰ καὶ αἱ Νάξιοι ἀμυγδαλάς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διεκρίνοντο (βλ. Ἀθην. Β. σελ. 39). Τὴν δὲ παρὰ Πινδάρου ἐμνησθῆναι «χαλκοδάμαντα Ναξίαν ἀκόναν», τὴν ὑπὸ τοῦ Σχολιαστοῦ καὶ τὸν ἐφεξῆς τῇ Κρήτῃ ἀλόγως ἀπονεμομένην ἱκα-νοῖς ἐνθυμήμασιν ἀπέδειξε προσήκουσαν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Νάξῳ, ἔτι καὶ νῦν τὴν ὑπερέχουσαν τῶν ἄλλων παραγωγή σμυρίδα, ὁ φιλόπονος τῶν ἱερῶν γραμμάτων θεράπων Ἰωάννης ὁ Σακελλίων (ἐν Νέᾳ Πανδῶρᾳ Τόμ. I. σελ. 289), οὗ ὁ παντὸς ἐπαίνου ἄξιος ζῆλος καὶ ἡ ἀκάματος φιλοπονία τῶν τε χειρογράφων τῆς ἐν Πάτρῳ ἀξιολόγου βιβλιοθήκης Ἀναγραφὴν καὶ τὰ Πατ-μιακὰ προσεχῶς, πλείω δ' εἰς τὸ μετέπειτα τῇ πατρίῳ φιλολογίᾳ ἐπαγγίλ-λονται πρὸς τε ἄλλην κοινὴν ὠφέλειαν καὶ πρὸς ἐξέγερσιν τοσούτων ἄλλων, οἱ τῇ ραστώνῃ πλῆθος ἀφορμῶν, χρόνου περίσσειαν καὶ τὸ ἴδιον συμφέρον καταθύοντες, οἱ μὲν κατορωρυγμένοι τὸ τῆς πατρίδας σοφίας τάλαντον, ὡς ὁ πονηρὸς δούλος, φυλάττουσι, μὴδ' αὐτοὶ μὴδὲν αὐτῷ χρώμενοι, μὴδ' ἄλλοις παρέχοντες, οἱ δ' ἀναισθήτως εἰς οὐδὲν δέον αὐτὸ κατασπαταλῶσι.

(α) Τῶν πάλαι Ναξίων γνωστὰ εἰσι τὰ τε κατὰ τὸν Ἀλφειοῦ (Ἡρόδ. Α.

νους ἢ νῆσος ὑπῆρξε. Νάξιοι γὰρ ἦσαν ὅτε τὴν συλλογὴν τῶν κανόνων κατ' ἐπιταγὴν τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀντωνίου τοῦ Δ, ποιησάμενος περὶ τὸ 1388 Ἀρέθας (α), Κάλλιςτος ὁ μοναχός, ὁ ἔκθεσιν τῶν ἱερῶν τελετῶν συγγραψάμενος (β), Κάλλινκος ὁ ἐφ' ἱκανοὺς χρόνους ἐπὶ τῆς σχολαρχίας τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχικοῦ φροντιστηρίου διαπρέψας (γ) καὶ μετὰ ταῦτα τὸν τῆς Ἡρακλείας θρόνον κοσμήσας, ὃν «ἄνδρα ἐλλόγιμον καὶ πολυμαθῆ» Δημήτριος ὁ Προκοπίου ἀποκαλεῖ (δ), καὶ ἡ ἀκάματος τοῦ παμπλούτου πνευματικοῦ παραδείσου τοῦ Ἄθω μέλισσα, Νικόδημος ἐκεῖνος, μετὰ τοῦ ἀριζήλου ἐξαδέλφου αὐτοῦ Ἱεροθέου τοῦ ἐπαξίως τό τε τῆς Εὐρίπου καὶ τὸ τῆς Ἡπείρου ἔπειτα ποιμάναν-

64), αἱ ναυτικαὶ δυνάμεις, «αἷς ἀπὸ Ξέρξου πρῶτοι ἀποστάντες ἐκ τοῦ ναυτικοῦ συγκατεναυμάχησαν τὸν θάρβαρον· καὶ τῆς ἐν Πλαταιαῖς παρατάξεως οὐκ ἀσήμως μετέσχον» (Διόδ. Σικελ. ε, 52, πρὸς καὶ Ἡρόδ. η, 46. καὶ τὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡρωοποιημένου χαλκοῦ ὄψεως ἐπιγραφὴν, ἣν ὁ φιλόπονος Σ. Πιττάκης ἐπιμελῶς ἐκδόσκει ἐν Ἀρχαίολ. Ἐφημ. φυλ. 42, σελ. 1382), καὶ οἱ Νάξιοι κύνταροι, «οἷς Κρατίδος φησὶ παρὰ Σουΐδᾳ (λ. Νάξιου γῆς κύνταροι), θαλασσοκρατοῦντες τότε Νάξιοι ἐχρῶντο». Διαμνημονεύονται δὲ παρὰ τοῖς παλαιοῖς «Κρίτων, Νάξιος, ἱστορικός, γράψας ὀκταετηρίδα, ἣν Εὐδοξίου φασὶ» (Σουΐδ. λ. Κρίτων), καὶ μετὰ τοῦ Βύζου, «ὃς πρῶτος τεύξε λίθου κέραμον», καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Εὐέργου τοῦ ἀγαλματοποιοῦ (βλ. Πausan. Ε, ι, 2), Λεωνίδας τις, οὗ εἰκὼν, «Ψωφιδίαν ἀνάθημα Ἀρκάδων», Ὀλυμπιάσιν ἀνέκειτο (Pausan. Γ, ις, 4). Ἴσως δὲ καὶ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Κυψελιδῶν ἀναθήματος ὁ ἐργάτης Νάξιος ἦν· καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποντικός Ἀπελλᾶς ἐπέγραψεν αὐτῷ, ἥ φησι Σουΐδας (λ. Κυψελιδῶν ἀνάθημα), Νάξιος εἰμὶ ἐγὼ παγχρύσεός εἰμι κολοσσός.

Ἐξώλης εἶη Κυψελιδῶν γενεά.

(α) Βλ. Nicol. Comnen. Papadopol. Praenot. mystagogic. pag. 158.

(β) Papadopol. I. ο. p. 243.

(γ) Βλ. τὴν τοῦ αἰοδίου Κωνσταντίου πραγματείαν Περὶ τῶν ἐκ τοῦ κλήρου διαπρεψάντων. §. κη.

(δ) Fabric. Bibl. Graec. T. XI. p. 543. Harl.

τος ποιμνιόν (α), καὶ εἴ τις ἕτερος (β). Καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς πᾶ-
τρίδος αὐτοῦ παραδεδομένα μαρτυροῦνται μὲν ὑπὸ τε τῆς ἐν τῇ
ἀπὸ Νάξου γεγραμμένη ἐπιστολῇ αὐτοῦ φράσεως «ἐντεῦθεν ἀπο-
δημούντι», καὶ ἔτι σαφέστερον ἐκ τῆς πρὸς τὸν Ἡρακλείας Διονύ-
σιον δευτέρας ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἔνθα «Χάρις φησι, τῷ ... διαπλεύ-
σαντι δι' ὑμῶν ἐκ τῆς νήσου τῶν Ἀξέων (γρ. Ναξίων (γ)), οὐ τοσοῦ-
τον ὅτι γράμματα διεκόμισε παρὰ τῶν προσηκόντων
κατὰ γένος, ὅσον ἐφ' οἷς ὧν ἠρώμην», κτλ. καὶ ἐκ τῆς τρίτης
πρὸς αὐτὸν ἀρχομένης «Ἐμοὶ μὲν ἐξ ὅτου περ ἔγνωστο τῆς ἐνεγκα-
μένης ἀπάραι εὐθὺς τῆς δε τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων» κτλ. (δ)
ὑποβιβαιοῦνται δὲ καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διατάξεως, περὶ

(α) Τοῦ χριστομηνίου τοῦτου ἱεράρχου τὴν παιδείαν μαρτυροῦσιν αἱ
ἐπιστολαὶ αἱ προτεταγμέναι τοῦ «Συμβουλευτικοῦ ἐγχειριδίου περὶ φυλακῆς
τῶν πέντε αἰσθήσεων», ὅπερ τοῦ Νικηδόμου αὐτῷ συγγράψαντος ὁ ἱεράρχης
ἐκδόδεωκε τῷ 1804.

(β) Ἄξιον λόγου διὰ τὸν ὅτι τῶν καλῶν ἑλλήνων γόνων τῆς Νάξου ἐγέν-
οντο ὅ,τε κατὰ τὰ μέσα τῆς ἐκατονταετηρίδος τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς
τῆς Θεοτόκου ἡγουμένης τῆς Γρηγορίας (περὶ οὗ εἶπε Βαρβολ. τοῦ Κουτλου-
μουσιανοῦ Ὑπόμνημα ἱστορ. περὶ τῆς κατὰ τὴν Χάλκην Μον. τῆς Θεοτόκ.
σελ. 37), καὶ Μεθόδιος ὁ μετὰ τοῦ πατριαρχικοῦ τῆς Ἀντιοχείας θρόνου
καὶ τὸν ἐνάρετον τρόπον καὶ τῆς εὐσεβείας τὸ θερμὸν κληροδοτήσας τῷ νῦν
ἐπαξίως πατριαρχεῦοντι Μ. Ἱεροθέῳ. Οὐ πολλῶν δὲ τούτων ὑστέρησε καὶ ὁ
ἀπὸ Σμύρνης ἐπὶ τὸν Οἰκουμενικὸν ἀναβὰς θρόνον Ἀνθίμος ὁ Γ.

(γ) Οὕτως, οἶμαι, γραπτέον, ὡς ἀπεμφαῖνον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φράσιν
τῆς ἐπιστολῆς τοῦ «ἀπὸ Νάξου» ἐν ἄλλῃ ἐπιστολῇ γράφοντος χρήσασθαι
τῷ χυδαίῳ τύπῳ Ἀξία, εἰς ὃν ἡ Νάξος παρέφθαρται διὰ τοῦ ὀνόματος
Ναξία, ὡς αὐτὴν καλεῖ καὶ Λέων ὁ σοφὸς (Bl. Leunclavij Ius Graeco-Ro-
man. pag. 98) μετὰ τῶν ὑπὸ τὸν Ῥόδου ἐπισκοπῶν συναριθμῶν καὶ τὴν τῆς
νήσου, ἣν ὕστερον (τῷ 1083) μετὰ τῆς Πάρου συνάψαντες Παροναξίας τὸν
Θρόνον ἐκάλεσαν (βλ. Δοξαπατρ. ἐν Le Moyen Yag. Sacr. T. 1. p. 260)
ἄλλως τε δὲ οὐδὲ Ἀξιος, ἀλλ' Ἀξιώτης ὁ κάτοικος τῆς νήσου κοινῶς λέγεται.

(δ) Βλ. Κορυδαλ. Τύπ. ἐπιστολ. σελ. 138, 139 ἐκδ. Βεν.

ἥς ἐσημειωσάμεθα μὲν καὶ ἀνωτέρω (σελ. 9), ἐροῦμεν δὲ καὶ ἐξῆς (§. θ).

§. ζ'. Ἐκ ταύτης δὲ φασιν αὐτὸν ὅ,τε Ἀλλάτιος καὶ Ῥοδοτᾶς εἰς Ῥώμην μεταβάντα ἐκπαιδευθῆναι ἐν τῷ μετὰ προσχήματος τοῦ τῶν Γραικῶν φωτισμοῦ πρὸς ἄγρευσιν τῶν ἀθῶων ψυχῶν ἀνιδρυμένῳ φροντιστηρίῳ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου (α). ἔνθα ὁ Ῥοδοτᾶς φησι τῷ

(α) Τὸ φροντιστήριον τοῦτο ἀνιδρύθη τῷ 4584 ὑπὸ τοῦ πάπα Γρηγορίου τοῦ Π, ὡς ὅ,τε Θεοδοσίος ὁ Ζυγομαλᾶς μαρτυρεῖ ἐν τῇ πρὸς τὸν Κρούσιον ἐπιστολῇ (ἐν Τουρκογρ. σελ. 94) καὶ μετ' ἄλλων μνημονευομένων ὑπὸ τοῦ Ἀλλατίου (De consensu pag. 986) καὶ ἡδὲ δέικουσιν ἡ ἐπιγραφή «Γρηγόριος ὁ τρισκαιδέκατος ἄκρος ἀρχιερεὺς τῆς ὀρθῆς ἀληθείας ἐπανορθώσεως χάριν τὸ Ἑλληνικὸν παιδευτήριον καθιδρύσατο, τὸν οἶκον ἔδωκε, τὴν πρόσσδον ἐχορήγησε, τῆς αὐτοῦ ἀρχιερωσύνης ἔτει ἕκτῳ». Οἷα δ' ἡ ἐν αὐτῷ ἐπανόρθωσις τῆς ὀρθῆς ἀληθείας, ἴσασι καὶ ὁμολογοῦσιν οἱ πεπειραμένοι· μαρτυροῦσι δὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, ὡς ἐκ Δουρεῖου Ἰππου ἐκρυέντες Ἀγιαθανασίται, ὡς φησιν ὁ αἰδίδιμος ἡμῶν Πατὴρ (Περὶ τῶν τριῶν ἱερατικῶν βαθμῶν σελ. 334)· οἱ καὶ Γρηγοριᾶδαι ἐσεμνύνοντο κελούμενοι! (βλ. τὰς ἐπιγραφὰς ἐπιστολῶν τινῶν αὐτῶν πρὸς Καρδινάλιους ἐν Graec. cod. Mss. apud Naudian. p. 234). Ἐξήλεγθε δὲ διὰ πολλῶν καὶ ὁ σοφώτατος Κυθῆρων ἐπίσκοπος Μάξιμος ὁ Μαργούνιος «Ἡ Ῥώμη, ἐπιφωνῶν, φιλέλλην οὐδέποτε· εἰ δέ ποτε, ἀλλ' οὐ πολὺν χρόνον». Τῶν ἐξοστρωθεὶς ὅπερ τὴν παπολατρείαν Ἀλλατίῳ συνενθουσιῶν Κομνηνῶς ὁ Παππαδόπουλος μυρία κατὰ τοῦ διασήμευ ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ καὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀγῶσι ποιμένους, ὃν «χρυσοῦν καὶ περίτιμον τῆς Ἑλλάδος λείψανον» ὁ πολύτλας εἰπέ που Λούκαρις (ἐπιστολ. πρὸς Ἑσχέλ. ἐν Κορυθ. τύπ. ἐπιστολ. σελ. 432), ἐξήμεσεν ὡς κατὰ τῶν νεωτάτων ἡρώων τοῦ ἡμετέρου γένους, ἐν οἷς δὴ καὶ αὐτὸς καταλεγόμενος ἐναβρύνεται, λοῖδορον κινήσαντος γλῶσσαν (Praenot. Mystagog. p. 428). Εἶεν. Πρὸς δὲ τὴν παπικὴν προσηλυτοθηρίαν οἰοῖ ἀνθαμιλλώμενοι καὶ οἱ τῆς Ἀγγλίας βασιλεῖς συνεστήσαντο ὅμοιον ἐν Λονδίνῳ περὶ τὴν ἐσχάτῃ τοῦ 15 αἰῶνος δεκαετηρίδα, περὶ οὗ ἱκανὰ ἔγραψεν ὁ τρόφιμος αὐτοῦ μακαρίτης Φραγκίσκος ὁ Προσσαλέντης «ἀποπτύσας τὰ τῆς κακοδοξίας ἁλμυρὰ νάματα, ὅσα κατ' ἐκεῖνο τὸ διδασκαλεῖον ἐβρόφησε» (Περὶ τῶν τριῶν ἱερατικ. βαθμ. σελ. 350), ἐν τῷ «Ἐλεγχόμενα ἀίρετικῶν διδασκάλων» αὐτοῦ (ὃν τῆτες μετετύπωσεν Ἀθῆναις ὁ ζηλωτὴς τῶν πα-

1587 εἰσελθόντα δώδεκα καὶ ἥμισυ ἔτη διατρίψαι· ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται ψευδές· ἔμελλε γὰρ κατὰ ταῦτα μέχρι τοῦ 1599 ἐν Ῥώμῃ εἶναι· ἀλλ' ὅμως ὁ Φραγκίσκος τὴν πρὸς τὸν Κατηγοριανὸν ἐπιστολὴν ἀπὸ Νάξου γράφων τῷ 1594 ὑποδείκνυσιν, ὅτι οὐκ

τρώων Παῦλος Λάμπρος). Ἐνθα πλὴν τῆς ἀχλυώδους διδασκαλίας σημειώδεις καὶ αἱ δόλιοι ὑποσχέσεις, αἷς τοὺς ἀτυχεῖς νεανίσκους ἐδελέαζον οἱ φιλόχριστοι. «Ζῇ γὰρ (ἔλεγεν ὁ Οὐδρῳφ) ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἡμῶν Βασίλισσα, δι' οὓς ἡμεῖς πάντες τὰς μείζους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἔχετε τιμὰς· σὺ ὦ δεῖνα ἔξεις τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως Τί τὸ κωλύον; οὐ δύναται ἡ ἡμῶν Βασίλισσα δι' ἀργυρίου καὶ τοῦ πρέσβους αὐτῆς ποιῆσαι ὅ,τι ἂν βούλοιο;» κτλ. Ὡς τῆς Εὐαγγελικῆς φιλαδελφίας! Ἀλλὰ καὶ Παρισίους Αὐγουστος ὁ Φίλιππος (περὶ τὸ 1420) εἶχε καθιδρύσας τὸ οὕτω δὴ κληθὲν Κωνσταντινουπολιτανὸν φροντιστήριον (Collegium Constantinopolitanaum), ὅπως οἱ ἐν αὐτῷ διδασκόμενοι Ἕλληνες τῇ τῆς Λατινίδος μαθήσει ἀποβάλλωσι τὸ πρὸς Λατίνους μῖσος, καὶ κηρύττοντες ἐν Ἑλλάδι τὸ φιλόφθονον καὶ καλακάγαθον τῶν ξενισάντων αὐτοὺς στηρίξωσι τοὺς κατακτητὰς κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς δόξης (βλ. Jourdain l. c. p. 49—53). Κανὼς μετέπειτα δὲ χρόνιοι, ὡς φησὶν ὁ τῷ 1714 γράφων Ἀλ. ὁ Ἑλλάδος (Status praes. Eccl. Graec. σελ. 328) «οἱ ἐν Ὁξονίῳ καὶ Παρισίοις καὶ Ἀμστελδάμῳ καὶ ἀλλὰ καὶ τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ πρὸς ἐκπαίδευσιν ἀποδημοῦντες Ἑλληνόπαιδες μυρίαίς περ ἐπιστολικοῦντο παγίσι, περὶ ὧν γράψας ὁ μακαρίτης Ἀναστάσιος ὁ Ναυσσαῖος οὐκ ἐδημοσίευσεν τὰ γραφέντα πειθαναγκασθεῖς, ἔμελλε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἑλλάδιος γράψαι». Καὶ τοσαύτην μὲν οἱ τῆς Δύσεως φιλάδελφοι ὡς τὰ πολλὰ κατεβάλλοντο σπουδὴν πρὸς περιθαλψιν τῆς δεινοπαθοῦσης Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὅτι μάτην ἐκοπίασαν θηρεύοντες τὰ θήρατα, τοὺς Ἑλλήνας σπουδάζοντες ποιῆσαι ἀρνήσασθαι τὴν ὀρθοδοξίαν, ἐξ αὐτῶν τῶν Δυτικῶν ἄνδρες πολλοὶ συννόησαντες καὶ δυσφοροῦντες ὡμολόγησαν, λέγοντες ὅτι «οἱ Γραικοὶ προσλαμβάνοντες τὰ Δυτικὰ φῶτα καὶ τὰς κακίας τῆς ἑτεροδοξίας διορῶντες γενναίωτεροι ἀντεπεξέρχονται τῆς ὀρθοδοξίας προασπισταί» (βλ. τοὺς λόγους τοῦ Urb. Cerri (Etat present de l' Eglise Romaine pag. 82) καὶ Rich. Simon (Biblioth. critique T. 1. pag. 346) παρὰ Mosheim Hist. Ecclesiast. p. T. 4. p. 275 καὶ T. 5. p. 250. Maestricht, 1776). Αὕτη δ', ὡς εἴκειν ἡ τῶν Ἑλλήνων ἄκαμptos ἐν τοῖς πατρίοις στεῆρότης ἐπλήρωσε χολῆς ἀντὶ θαύματος καὶ τὴν τοῦ Σιρ Θωμᾶ Ρουῆ (πρεσβευτοῦ

ἀρτίως ἐκεῖ ἀφῆκτο· καὶ εἰ μὴ ὁ Ποντιφῆκειος συγγραφεὺς ἐπίτηδες ἐξέτεινε τὴν ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τοῦ Κόκκου διατριβήν, ἵνα πιθανώτερα τὰ ἐπαγόμενα καταστήσειεν, ἤμαρτεν ἄρα περὶ τὴν χρονολογίαν. Ἐπανελθὼν δέ, φασίν, ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν πατρίδα Νάξον πᾶσαν κατεβάλλετο σπουδὴν, ἵνα φωτίσῃ (τῷ φωτί, ὡς εἰοικε, τῆς ζοφερᾶς παπογνωσίας!) τοὺς διεφθαρμένους τὴν διάνοιαν λαούς»!! Κάν τούτοις μὲν συμφωνεῖ ὁ παπιστὴς Ἰταλὸς τῷ ἀποστάτῃ Χίω. Ἐφεξῆς ὅμως ὁ μὲν διδάσκαλός φησιν, ὅτι πυθόμενος ὁ Πατριάρχης ταῦτα δι' ἐξάρχου αὐτὸν πρὸς ἀνάκρισιν εἰς Βυζάντιον καθείλκυσεν· ὁ δὲ μαθητὴς οἶονεῖ τεχνικώτερον προπαρασκευάζων τὴν πράξιν, «Ἡ περιδόητος, λέγει, ἁρμονία τῶν ἐναρέτων ἔργων μετὰ τῆς ἀριζήλου διδαχῆς αὐτοῦ μέχρι Κωνσταντινουπόλεως ἀφικομένη παρώτρυνε τὸν Πατριάρχην Ραφαήλ, ὥστε δι' ἐξάρχου αὐτὸν εἰς τὴν βασιλεuousαν μετακομίσαι· ἔνθα καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν μετ' ἐπιφανῶν δειγμάτων καλῆς ὑπολήψεως». Πλὴν ἡ πρὸς Σεβήρον ἐπιστολὴ ἀναιρεῖ μὲν ἄρδην πᾶσαν περὶ τῆς πακαίας διδαχῆς αὐτοῦ ὑπόνοιαν, διαψεύδει δὲ καὶ τὰ περὶ ἐξάρχου ἀποστολῆς. Ἐν ταύτῃ γάρ φησι μόνον, ὅτι ὁ Πατριάρχης (ἦν δ' οὗτος ὁ τῷ αὐτῷ εἰς τὸν Οἰκουμηνικὸν Θρόνον ἀναχθεὶς καὶ ἐπὶ πενταετίαν τὸ τῆς Ἐκκλησίας οἰακοστροφῆσας πηδάλιον Ραφαήλ ὁ Μεθύμνης (α)) ὑπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ ἀλoug ἐπαίνων εἰς Βυζάντιον μετεκαλέσατο, τὸ μὲν πρῶτον δεόμενος, ὕστερον δὲ καὶ προσαπειλὼν τὰς ἀποφράδας ἐπαφήσειν ἄρὰς ἀπειθοῦντι· ἃς φοβηθεὶς αὐτὸς φέρων ἑαυτὸν τῇ πόλει παρέδωκε· κἀν ταύτῃ τὰς διατριβάς πρὸς τὸ συνοῖ-

τῆς Μ. Βρετανίας ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὸ 1630) ψυχὴν ἀποτυχοῦσαν τοῦ ποθυμένου, ἵνα πικρῶς κατείπῃ αὐτῶν τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κανταβριγίας Ἀβότῳ, ὅτι «ἐγένοντο ὄντως ἄθλιον ἔθνος, ὑπὸ τῆς δουλείας ψεῦσταί ἔρποντες καὶ δόλιοι καταστάντες!» (Βλ. Μ. Ῥενιέρη Κύριλ. Λούκαρ. σελ. 40).

(α) Βλ. Μελετ. Ἑκκλ. Ἱστορ. Τόμ. Γ. σελ. 469.

σον τῷ γένει ἐποιεῖτο. Περὶ δὲ ἐξάρχου οὐδὲ γρύ. Φαίνεται δ' ἐξ ἄλλων τε (α) καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς πρὸς τὸν ἱεροδιάκονον Συμεῶνα ἐπιστολῆς αὐτοῦ (β), ὅτι τὸ διδασκαλικὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτρεχε στάδιον.

§. ζ'. «Ἄλλ' οὖν ἐν Κωνσταντινουπόλει, φησὶν ὁ Ἀλλάτιος, καὶ αὐτοὺς τοὺς περὶ τὸν πατριάρχην μετέπεισεν (ὦ τοῦ θαύματος !) τῷ παπικῷ καθυποκλιθῆναι ὄγκῳ, καὶ ὑποταγῆς τοῦ πατριάρχου ἐπιστολὰς τῷ ποντίφηκι τῆς Ῥώμης κομίσων ἐπέμφθη· ἀλλὰ διὰ Νάξου διελθὼν τὸ ζῆν ἐξεμέτρησε». Τὰ δ' ἀνάλατα {φεύδη τοῦ ἀποστάτου ἀτεχνῶς μὲν ἀναμασσᾷ ὁ Λευκῆνος (γ), οἰοεὶ δὲ ἀλί- ζων καὶ καρυκεύων ὁ Ῥοδοτᾶς «τοιαύτη, φησὶ μετὰ στόμφου, ἐχρη- μάτισε τῆς διδασκαλίας (τοῦ Κόκκου) ἢ στερρότης καὶ τῶν ἐνθυ- μημάτων τὸ δραστήριον, δι' ὧν τὴν τοῦ πάπα αὐθεντίαν διετρά- νωσεν, ὥστε οὐ μόνον τὰ πνεύματα τῶν ἰσχυρογνωμονεστάτων μετέπεισε, καὶ τὰς βουλὰς τῆς γεγηρακυίας πολλῶν κακίας ἔκαμ- ψεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πατριάρχου αὐτοῦ νικητῆς ἐθριάμβευσε. Καὶ δὴ ἐνδιδοὺς οὗτος εἰς τῶν συλλογισμῶν αὐτοῦ τὴν ὁρμὴν καὶ τὸν ἔνθερμον καὶ γενναῖον ζῆλον καυτεῖν τὸν ἴδιον θρόνον εἰς τὸν

(α) Οἶον ἐκ τῆς ἀνωτέρω (σελ. 8) μνημονευθείσης ῥήσεως αὐτοῦ, ἐνθα «Ἄλλ' ὅπως, φησὶ, σπουδάζων οὐνῆμι τὸ γένος ἡμῶν, τί ἂν πρὸς σὲ γράφων ἐκτραγωδοίην ; Μέσσην θράττομαι τὴν καρδίαν, ἐπεὶ τὴν κατασχούσαν ἡμᾶς σκοτόμαιναν λῦσαι μὲν διατείνομαι, ἀνύσαι δὲ οὐκ ἰσχύω κτλ. (Κορυδ. Τύπ. ἐπιστ. σελ. 143)· οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς κατωτέρω (σελ. 28) παρατε- θησομένης περικοπῆς τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διατάξεως, ὅπου διδάσκαλος τῆς ἱερᾶς Θεολογίας καὶ φιλοσοφίας καὶ μέγας διερμηνεὺς τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας προσονομάζεται· ἦν δ' ὁ μέγας διερμηνεὺς ἢ διερμηνευτῆς ἀξίωμα τῶν μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βυζαντινῆς ἀρχῆς παρὰ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἀρετῆς ἀμιλλαν λαϊκοῖς χαριζομένων, ἢ φησι Χρῦσαν-θος ὁ μακαριώτατος (ἐν Συνταγματ. σελ. 62 καὶ 71).

(β) Βλ. Κορυδαλ. Τύπ. ἐπιστολ. σελ. 147. — (γ) Le Quien Oriens Christian. T. 1. pag. 331. πρβλ. καὶ Cuperi Tract. de Patriarch. Constantinopolit. pag. 238.

τοῦ ὑψίστου Ποντίφηκος διὰ τῶν πρὸς τὸν Ε, Παῦλον πεμφθεῖσων διὰ τοῦ Κόκκου ἐπιστολῶν, ὃς ὑπὸ λοιμοῦ τοῦ κατερημοῦντος τότε τὴν χώραν ἐν τῇ πατρίδι τὸν βίον μετήλλαξεν». Ἀλλ' ὁ μὲν τὰ περὶ τούτων διδάξας αὐτὸν Χῖος σοφιστὴς καὶ μαρτύριον φέρει ἀπαράγραφτον (πῶς γὰρ οὐ;) τῆς τῶν πατριαρχικῶν ἐπιστολῶν γενέσεως, τὰς τῶν πρεσβευτῶν τοῦ χριστιανικωτάτου τῶν Γάλλων βασιλέως (τίνος;) καὶ τῆς Ἑνετικῆς Ἀριστοκρατίας ἐπιστολάς, ὧν οὐδὲ λέξιν παρατίθουσιν, εἰ καὶ ἐπιτηδεῖως πολλάκις τοιαῦτα πλάττει γράμματα πρὸς στήριξιν τῶν ἰδίων ἐπεινοιῶν. Ὁ δὲ τοῖς αὐτοῦ ἔχουσιν ἀπαρεγκλίτως ἀκολουθῶν καὶ μονονουχὶ «αὐτὸς ἔφα» περὶ τῶν λόγων τοῦ διδασκάλου λέγων Ἰταλὸς οὐδὲν περὶ τῶν πρεσβευτικῶν τούτων ἐπιστολῶν λέγει· καὶ φαίνεται ὅτι διὰ τὴν ἀνυπαρξίαν σιγῇ αὐτὰς ἐτίμησεν ὁ φιλόπικρος τῶν τοιούτων ἐξιχνευτής. Ὅτι δ' αἱ τὴν ὑποταγὴν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῷ πάπα δωροφοροῦσαι ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀλλατιανοῦ εἰσι ψευδεργαστηρίου κακοτεχνήματα (α), ὑποδηλοῖ μὲν ἡ τῶν περὶ Κόκκου ὑπ' αὐτοῦ

(2) Οἷα πάλιν πολλὰ συγχοῖ τῶν ἡμετέρων ἐξηνέωσαν. Καὶ πάντες δὲ μονοῦ οἱ τῶν Διαμαρτυρουμένων σοφοὶ ἐστοματίσαν τὸ ἦθος καὶ τὴν πίστιν τοῦ Ἀλλατίου, «δόλιον καὶ ὑπόκριν» αὐτὸν προσονομάσαντες (βλ. Moscheim Hist. Ecclesiast. T. 5. p. 294). Τούτου δ' οὖν ὁ τῆς λα σοφὸς Γερμανὸς Εἰνέκιος τοσαύτης ἡξίωσε πίστει, ὥστ' οὐδ' ὃν αὐτὸς ἐκεῖνος ὁμολογεῖ (De Consensu pag. 4096) ὅτι ἀπὸ μνήμης μετ' ἄλλων ὀρθοδόξων κληρικῶν τῇ τῶν παπισάντων ἀγέλῃ συνήλασε, τὸν Λευκάδος ἀρχιεπίσκοπον Ναθαναήλ, οὐδὲ τοῦτον ὁ κριτικὸς ἀπηνήνατο μάρτυρα παραστήσασθαι τῆς φιλανθρώπου περὶ τῶν Ἑλλήνων κρίσεως αὐτοῦ· «Ὅτι οὗτοι χάριν ἐλέους τὴν φιλάδελφον περιηγούμενοι Εὐρώπῃν, πρὸς ταῖς λοιπαῖς αὐτῶν ἐπαιδικαῖς χαμερπείαις ἐφόδιον ἔφερον καὶ τὴν ψευδολόγον ἐξομοίωσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν δογμάτων καὶ ἐθίμων πρὸς τὰ τῶν ἐλεημόνων εὐεργετῶν » ! (βλ. Heineccij Abbildung der alten und neuen Griechischen Kirche. 1. Th. pag. 225. Leipzig, 1744). Ὡσπερ, φησί, καὶ ὁ Ναθαναήλ, ὃς ἐν Μαρβούργῳ μὲν τῷ 1648 διατρίβων τὴν εἰς τὸν πολύτλαν πατριάρχην Λαύχαριν ψευδῶς ἀποδιδομένην ὁμολογίαν ἀποδέχσθαι ὡμολόγει, εἰς Ἰτα-

πρωτοτυρημενων αληθειαι· καὶ ἡ ποιητικῆς οὕτως εἶπεῖν οἰκονομίας χάριν ἐπιτηδευθεῖσα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Κόκκου ἐξάλειψις παντὸς ἔχρους συντελοῦντος ἂν πρὸς ἐξέλεγγιν· ἀποδείκνυσι δὲ καὶ ἡ ἔλ-
λειψις παντὸς ἄλλου μαρτυρίου πράξεως τοσοῦτον μὲν ἀποτρο-
παίου τοῖς Ὀρθοδόξοις, οὕτω δὲ περιμαχῆτου τοῖς περὶ τὴν πα-
πικὴν πρωτειομανίαν· ἐπιβεβαιοῖ δὲ ἡ τε ἄλλη τοῦ κακοσόφου Ἀλ-
λατίου φιλαλήθεια, καὶ μάλιστα, ἡ ἐχρήσατο περὶ τὴν ἐξιστόρη-
σιν τοῦ βίου ὧν μνημονεύει λογίων Ἑλλήνων, ἔνθα πρὸς τῷ τῆς
ἀναισχύντου κολακείας δαίμονι καὶ ὑπὸ τοῦ τῆς ιδιοτελείας ἐλαύ-
νεται· διὸ πάντα κάλων, τὸ λεγόμενον, κινεῖ, ὡς ἡ κεκολωμένη
τοῦ μύθου ἀλώπηξ, ἵνα ὁμοίους ἑαυτῷ πάντας ἀποδείξῃ, δραπε-
τίδας τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τὴν συνείδησιν κεκαυτηριασμένους, ὁ
δείλαιος! καὶ ἴν' οὕτως ἔχῃ ὁ παπιστὴς τὰ τοῦ Μηδιστοῦ Τιμοκρέ-
οντος τοῦ Ῥοδίου παρωδῆσαι,

Οὐκ ἄρα Ἀλλάτιος μούνης· Ἡάησιν ὄρχια τέμνει·
'Ἄλλ' ἐντὶ κ' ἄλλοι δὴ πονηροί· οὐκ ἐγὼ μόνα κόλουρις,
Ἐντὶ καὶ ἄλλαι ἀλώπεκες (α).

§. ἡ. Πότε δ' ἄρα καὶ γέγονεν ὁ θάνατος τοῦ Κόκκου, ἀγνωστον.

λίαν δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταβάς θερμὸς κατὰ τὸν 'Αλλάτιον ἐγένετο παπιστής.
'Ἄλλ' ἡμεῖς οὐδαμῶς μὲν ἀποροῦμεν περὶ τῆς ὕβρεως, ἣν ὁ ἀνὴρ ἐκ τοῦ θη-
σαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐκτοξεύει· ἴσμεν γὰρ αὐτὸν
ὅτι μετὰ τοῦ Φηγτίου «*unicum habebant finem, quo summo odio Grae-
cam exponere possint Ecclesiam, ex aliorum libris, quidquid putidi
commenti invenire potuerunt, in suas congesse-
runt pagellas*», ὡς ὁ ἡμέ-
τερος ἔφη 'Αλέξανδρος Ἑλλάδιος ὁ Λαρισσαῖος (ἐν Stat. praesens Eccl. Graec.
Praef. ad Lect.). Τὸ δὲ ψεῦδος τῆς ἀνωτέρω ἀποφάνσεως αὐτοῦ ἐξελέγχουσι
οἱ πολλοὶ τότε τὴν Δύσιν περιελθόντες Ἑλληγες, οἱ οὐ μόνον ἀξιοπρεπῶς
τὴν ἀλήθειαν ἐκήρυξαν, ἀλλὰ καὶ τῶν πατρῶων προήσπισαν τοῖς τοῦ πνεύ-
ματος ὅπλοις, οἷος ὁ παρὰ τοῦ σοφοῦ Ἑλσενέρου ἐπαινούμενος ἀρχιμανδρίτης
'Αθανάσιος Ῥοδόσταμος ὁ Πατρεὺς (βλ. Elssner, *Neueste Beschreib. d. d. d. d.*
Griech. Christen in der Tuerckey pag. 10. Berlin, 1737).

(α) Πλούταρχ· Βίῳ Θεμιστοκλ. §. κα.

των δ' οὖν σωζομένων αὐτοῦ ἐπιστολῶν ὑστάτη οὐκεί η ἀπο Βυζαντίου τῇ Μαιμακτηριῶνος (ἤτοι Σεπτεμβρίου) νουμηνία τῷ ἀρχεγραφεῖσα (α). Ἐπειδὴ δ' ἐν τῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διατάξει λέγεται ὅτι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τῆς τοῦ Μοναστηρίου οἰκοδομῆς ἤφατο καὶ σταυροπήγιον πατριαρχικῶ σιγίλιῳ ἐποιήσατο, τὸ δὲ τὴν χάριν ταύτην κυροῦν πατριαρχικὸν σιγίλιον πατριάρχην φέρει Νεόφυτον, ὁ δὲ β'. Νεόφυτος ἐπατριάρχευε μέχρι τοῦ ἀχιγ', πρὸ τούτου ἄρα τοῦ ἔτους ἐγένετο ἡ τοῦ Μονυδρίου ἀνίδρυσις, καὶ ἔτι πρότερον ὁ τοῦ Φραγκίσκου θάνατος. Ἡ τοίνυν τελευτὴ ἐν τοῖς ἔτεσι ἀχε—αχιβ' συμβέβηκε. Τὴν δ' εὐσέβειαν τοῦ Φραγκίσκου μαρτυρεῖ μὲν ἡ ἔτι καὶ νῦν μεμαρτυρημένη τῶν οἰκογενῶν αὐτοῦ ὀρθοδοξία καὶ ἡ εὐσεβὴς αὐτοῦ ἐπιθανάτιος παραγγελία πρὸς Ἱδρυσιν εὐαγοῦς μοναστηρίου, ὡς εἰρήσεται ἐφεξῆς, διατρανοῦσι δὲ καὶ αἱ περισσώζομεναι ὀλίγαι τῶν ἀξιολόγων αὐτοῦ ἐπιστολῶν, καὶ μάλιστα αἱ πρὸς τὸν σοφώτατον Φιλαδελφείας Γαβριὴλ τὸν Σεβήρον καὶ τὸν γεραρὸν Ἡρακλείας Διονύσιον, οὗ ἡ τε ἄλλη σοφία καὶ ἀρετὴ καὶ ἡ περὶ τὰ θεῖα ἀπερόρητος καὶ τὸ τοῦ ζήλου διάπυρον οὐ ποῦς τυχόντας ἔσχον ἐγκωμιασάς, ἀλλὰ Μελέτιον τὸν Πηγάρι καὶ Μάξιμον τὸν Μαργουίνιον, τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀγλαὰ ἐγκαλλωπισμάτα (β). Τοιοῦτος γὰρ ἀνὴρ πῶς

(α) Βλ. Κορυδαλ. Τύπ. ἐπιστολ. σελ. 137.

(β) Ἐν τῷ παρ' ἡμῖν χειρογράφῳ, ἐν ᾧ καὶ ἡ τοῦ Κόκκου, ὑπάρχει ἐπιστολὴ Διονυσίου τοῦ Ἱερομονάχου (ἡ 55) πρὸς τὸν Κυθήρων Μάξιμον τὸν Μαργουίνιον «ἀπὸ Γαλατᾶ Βοηδρομιῶνος (Αὐγούστου) τετάρτῃ ἐπὶ δέκα κατὰ τὸ ἀφγᾶ ἔτος τὸ σωτήριον». Ἐκ πολλῶν δὲ ἐσωτερικῶν τεκμηρίων εἰκάζομεν ὅτι ὁ αὐτός ἐστιν οὗτος ὁ Διονύσιος καὶ ὁ πρὸς ὃν ἰδ' φέρονται αὐτόθι τοῦ Μαργουίνιου ἐπιστολαί, ὧν αἱ δύο τελευταῖαι μόναι εἰσὶ τῷ ἀφγζ' γεγραμμέναι αὐτῷ ἡρχιερατευσότι, τῶν λοιπῶν τῷ ἀφγ' καὶ ἀφγᾶ γεγραμμένων· ἔτι δὲ καὶ τῷ παρ' ἡμῖν χειρογράφῳ τῶν τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου τοῦ Πηγάρι ἐπιστολῶν ἐξ εἰς πρὸς τὸν Διονύσιον (αἱ α, γ, ρη, σβ, σεβ, καὶ σγδ), ὧν ἡ πρώτη μαρτυρεῖ ὅτι τῷ ἀφγᾶ εἰς τὸν τῆς

ἀν τοσαύτης ἡξίου τὸν Φραγκίσκον, εἴπερ καὶ μικρὸν γοῦν τι τῆς βασιλικῆς παρεξέτετραπτο, εὐνοίας, ὥστε οὐχ' ἀπλῶς βέπιστέλλειν, ἀλλὰ καὶ ἐπαινοῖς κατασέφειν; Καὶ γὰρ «ἐμοὶ δέ, φησὶν ὁ Φραγκίσκος (α), ὁ παρὰ σοῦ ἔπαινος (πῶς δοκεῖς;) ὑπῆρξε διαφερόντως καὶ ἡδὺς καὶ ὀνήσιμος· οὐ γὰρ δὴ μόνον τὴν σὴν διάθεσιν κατεμήνυσεν εὐνοία δεδεκασμένην περὶ τὴν ψῆφον τὴν καθ' ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν ἡμῖν ἔρωτα τῆς σπουδῆς ἀνεζωπύρησεν οὐ μετρίως, καὶ αἶον ἐκ σπινθῆρος πυρρὸν ἀπέφηνεν, αἰσχυνομένων ἡμῶν πολὺ κατόπιν ἥκειν τῆς χρηστῆς ταύτης σου ὑπολήψεως » (β).

Ἡρακλείας ἀνεβιβάσθη θρόνον μετὰ τὸν Γρηγόριον. Ἴσως δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν βιβλιοφίλον ἐπέσταλτο καὶ ἡ περὶ βιβλίων διαλαμβάνουσα καὶ ἐπιγεγραμμένη «τῷ λογιστάτῳ Διονυσίῳ τῷ ἐν Γαλατᾷ», ἣν Λάμιος ἐν ταῖς Διονυσίου τοῦ Κατηλιανοῦ (σελ. 71) ἐκδέδωκε. Τοῦτον δ' οὖν τὸν Ἡρακλείας Διονύσιον ὁ μὲν Μαργούνιος ἐν τῇ 54 ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἐγκωμιάζων «Ἡ διαπρυσίόν τε, φησί, καὶ ἡδὺ διὰ πάντων ἐνηργῶσα σάλπιγξ, τὸ δοχεῖον τῶν θείων ἐμπνεύσεων, ἡ ἐναρμόνιος κιθάρᾳ τῶν κορυσμάτων τοῦ πνεύματος, ἡ μέχρι καὶ ἡμῶν ποτε τερπνά τε καὶ λιγυρὰ ὡς δὲ σαστικὰ ἐνηγήσασα μελωδήματα, ὁ τῆς ἐμῆς ψυχῆς καὶ τῶν ὅσα περὶ αὐτὴν διάπυρος ἔραστής». Ὁ δὲ Πηγᾶς ἐν τῇ σελ. 143 «Τὸν ἐμὸν, γράφει, Ἡρακλείας πῶς προσέειπε; Παρηκολούθησάς μοι τῷ κηρύγματι, κεκοινώνηκας τῶν φροντίδων, συμμετέσχες τῶν πόνων ἐκείνων τῶν ὑπερφύων, συνήνελησας τῶν κινδύνων τῶν χαλεπῶν» κτλ.

(α) Βλ. Κορυδαλ. Τύπ. ἐπιστολ. σελ. 143.

(β) Τὰ δ' ἐν τῷ Ἀν τε γ κ λ ἡ μ α τ ι. (βλ. Δοσιθέου Τόμον Χαρᾶς σελ. 514) ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Νικολάου τοῦ Κεραμέως ὁδοῦ πάρεργον περὶ τοῦ Κόκκου λεγόμενα κακοζήλως καὶ ἀσαφῶς οὐδεμιᾶς δέονται, οἶμαι, ἀναιρέσεως, ἀφ' ἑαυτῶν ἀναιρούμενα καὶ μαρτυροῦντα οὐ μόνον τὴν περὶ τὴν φράσιν ἀνωμαλίαν καὶ ὀλιγωρίαν, ἧς καὶ ὁ σοφὸς Κολλάριος ἐν ἄλλῃ συγγράμματι αὐτοῦ καθάπτεται (Supplement. ad P. Lambecij Commentar. pag. 397), ἀλλὰ καὶ ὅτι «ἄνευ τάξεως καὶ ἔμφρονος κρίσεως» ἔγραφε, καθ' ἃ φησιν ὁ Προκοπίου Δημήτριος (παρὰ Fabric. Biblioth. Graec. T. XI. pag. 528). Εἰπὼν γὰρ ὅτι συμμαθηταὶ τοῦ ἀποστάτου Ματθ. Καρυοφύλλῃ ἐγένοντο ἐν τῷ τῆς Ρώμης φροντιστηρίῳ «Δημησιανὸς ὁ Κεφαληνίτης καὶ Φραγκίσκος Κόκκος ὁ Ἀξιώτης», «οὗτοι, προστίθῃσιν, ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πε π ω κ α

§. θ. Προστίθῃσι δ' ὡς ἐπισφράγισμα τοῦ βίου τοῦ Κόκκου ὁ Ῥοδοτᾶς, ὅτι ἐν τῇ κώμῃ Engages καὶ μοναστήριον ἔκτισεν ὁ Φραγκίσκος, πρὸς καταφυγὴν τῶν ὀρθοδόξων μοναχῶν καὶ παρεκλήσιον εἰς τιμὴν τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ λατίνου ἁγίου εἰς χρῆσιν τῶν λατίνων ἱερέων. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐσφαλμένως ὁ ἰταλὸς ὠνόμασε τὴν καὶ νῦν Ἐγκαραις (α) λεγομένην κώμην τὴν ἐν τῇ ἀρχτικῶς τῆς νήσου κειμένη παραλίῳ κοιλάδι ὠκισμένην. Ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ τῷ εἰσιόντι εἰς τὴν κώμην ὑπωρεία σώζεται Μονὴ εἰς

τες τὸ ποτήριον τῆς Δυτικῆς τρύγης, τοῦ πρὸς τὸν πάπαν λέγω σεβάσματος καὶ μὴ τῆς εἰς Χριστὸν ὑπακοῆς, ἐκδημήσαν τῆς ἥς πρότερον νήλῳς (; μὴν γραπτέον, «τῆς πατρίδος νέοι λίαν»;) καὶ ἐπεδήμησαν γαλακτοτραφῆναι τὰ τῶν λατινοφρόνων ἀπονοήματα. Καθεστηκότες δ' ἐξέβησαν εἰς τὴν τῆς λύμης μετὰδοσιν· ὧν ὁ μὲν Κόκκος ἐπανῆλθεν [εἰς] τὴν ἐνεγκαμένην καὶ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν, προχειρισάμενος τὰ λατινοφρόνων ἐκφραυλίσματα διαθέσει πλέον ἢ πράξει, τοῦ καιροῦ οὕτω κεκληκὸς τὴν διάνοιαν». Ἀλλὰ πόθεν ἦδει αὐτοὺς πρὸ τῆς εἰς Ῥώμην ἀφίξεως πεπωκότας τὸ ποτήριον τῆς Δυτικῆς τρύγης; Πῶς δ' ἄρα μετὰ πεντηκονταετίαν ἐγὼ διαθέσει μᾶλλον προχειρισάμενον τὰ ἐκφραυλίσματα τῶν Κόκκου, ὧν καὶ ἄνδρες, ὡς ἐβθμεν εἰπόντες, οὐχ οἱ τυχόντες διὰ τιμῆς ἦγον καὶ ἡ Ἐκκλησία πρὸς τῷ διδασκαλικῷ καὶ τῷ τοῦ Μ. Διερμηνέως ἐτίμησεν ἀξιώματι;

(α) Ὀνόμασται δ' οὕτως ἡ ἀρχτικῶς τῆς νήσου κειμένη τερπνοτάτη κοιλάς καὶ τὸ ἐν αὐτῇ κωμύδιον, ὡς ἔοικεν, ἐκ τῶν Καρῶν, οἱ κατὰ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην ἐκ τῆς ἐπ' αὐτοῦ Λαμίας καλουμένης ἐποικίσαντες καὶ τὴν νῆσον ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Νάξου μετωνόμασαν Δῖαν πρότερον ὀνομασθεῖσαν ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν "Ωτου καὶ Ἐφιάλτου (περὶ ὧν βλέπε Ἀπολλόδ. Βιβλιοθ. Α. 7), κρατησάντων τοὺς Θράκας τοὺς πρώτους κατοίκους αὐτῆς Στρογγύλης ἐτι καλουμένης (βλ. Διόδ. Σικελ. Ε, 54). Ἀδελον δὲ καὶ τοῦ περὶ τῆς νήσου ἰδίᾳ γράφοντος Ἑλληνος ἔργον διευκρινῆσαι, πῶς καὶ διὰ τί τοῦνομα Ἐγκαραις παρέμεινε τῷ χώρῳ ἐκείνῳ; ὃν ὁ μὲν Τούρνεφόρτιος (Relation d'un voyage de Levant T. I p. 260. Paris, 1717) Engarez, ὁ δὲ Λουδοβ. ὁ Λακρόις (M. Louis Lacroix *Des de la Grèce*, pag. 460. Paris, 1853) Angarez ὀνομάζουσι.

τιμὴν τῆς Ὑπαπαντῆς τῆς Θεοτόκου ἀνεγνηγερμένα ὑπὸ Ἰακώβου Κόκκου, πατρὸς τοῦ ἡμετέρου Φραγκίσκου τὴν τοῦ προτελευταίου υἱοῦ παραγγελίαν πληροῦντος (α). Ἐπωνυμεῖται δὲ Ἰψηλοτέρα καὶ τῇ τῶν Κόκκων οἰκογενεῖα προσήκει. Παρεκκλησίῳ δ' εἰς τιμὴν τοῦ Φραγκίσκου οὐδ' ἔχνος οὐδὲν ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ σώζεται. Ἔστι δ' ὁμως ἀλλαχού τῆς νήσου ἐπάνυμον τοῦ Φραγκίσκου μονῆριον πλησιέστατα τῇ πόλει Νάξῳ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο καταλειμμένον καὶ εἰκὼν ὡς ἀληθῶς τοῦ ὁσημέραι μαραινομένου καὶ φυλορρόουτος παπισμοῦ ἐν τε τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ, ἐνθα «αἱ λατινικαὶ οἰκογένειαι, ὡς ὁ σοφὸς Γερμανὸς φησιν Ἐρνέστος ὁ Κούρτιος (β), οὐδὲν ἄλλο διετήρησαν τῆς ἀρχαίας αὐτῶν δοξῆς, εἰ μὴ τὰς γενεαλογικὰς αὐτῶν διφθέρας καὶ τὰ ποικίλα οἰκόσημα, πᾶν ἔργον φεύγουσαι καὶ μῖσος πρὸς τοὺς Ἕλληνας τρέ-

(α) Τοῦτο κατάδηλον γίνεται ἐκ τῆς προμνησθείσης (σελ. 9 καὶ 22) διατάξεως αὐτοῦ, ἥ ἀποσπασμα παρὰτιθέαμεν ἀπαράλλακτον. «Λέγω οὕτως, ὅτι ὅταν ἔμελλον ὁ μακαρίτης υἱός μου ὁ ἐν διδασκάλοις ἱεράς Θεολογίας καὶ πάσης φιλοσοφίας καὶ μέγας διεργημένος τῇ Μεγαλῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ὁ κυριὸς Φραγκίσκος ὁ Κόκκος νὰ μετεβῇ ἀπὸ ταύτης τὴν γῆτιν ζωὴν, μοῦ ἄφησεν ἀπὸ κόπον ἰδικόν του τριακόσια φλωρία, καὶ ἐπαράγγειλέ μου νὰ κάμω ἓνα μονῆριον νὰ εὐρίσκειται εἰς τὸ γένος μου, καὶ νὰ τὸ διορίσω ὅπως θέλω καὶ ἐγὼ κατὰ τὴν παραγγελίαν του τὸ ἔκαμα εἰς τὸ ὄνομα τῆς κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Ἰψηλοτέρας, ἐπονομαζόμενον τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Συμεῶν τοῦ θεοδόχου» κτλ. Ἐκ ταύτης δὲ μανθάνομεν πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι καὶ δύο ἦσαν τῷ Φραγκίσκῳ ἀδελφοί, Τζανετῆς (Ἰωάννης) καὶ Κωνσταντῖνος. Ὄνομαζεται δ' αὐτοὶ καὶ ἡμῶς τῶν Ἐγκαρτιῶν ὁ Ἐγκαραῖς τόπος, ὅπως καλεῖται καὶ τῷ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Ζ. σιγίλιῳ, ὅπερ τῷ πρῶτῳ ἀπελύθη διορίζον τὰ κατὰ τὴν σταυροπηγιακὴν Μονὴν ταύτην (σώζεται δὲ καὶ τοῦτου ἀντίγραφον ἐνθα καὶ τῆς διατάξεως), ἥ κατὰ τὸ προμνημονευθὲν (σελ. 9 καὶ 25) σιγίλιον τοῦ Β'. Νεοφύτου ἀπέιχε τῆς Μητροπόλεως τέσσαρα μίλια.

(β) E. Curtius, *Naxos* pag. 33—34 καὶ 22.

φουσαι (δύσκληρον καὶ τοῦτο κληρονόμημα τῶν πᾶσαν πρὸς τοὺς Ἑλληνας σχεῖν ἀποφευγόντων καὶ ὡς γυναικῶδη αὐτοὺς λαὸν περιφρονούντων ἀτεράμνων καὶ θηροκαρδίων ἵπποτων!), καὶ οἰοεὶ δίκας ὑπέχουσαι ἀνθ' ὧν οἱ πατέρες αὐτῶν τοὺς αὐτόχθονας κακῶς ἐπόησαν», καὶ αὐτὴν τοῦ Σελίμου τὴν δυναστείαν τῆς αἰσχρᾶς αὐτῶν καὶ σαρδαναπάλου τυραννίας προτιμοτέραν δείξαντες (α).

§. ι. Ταῦτα ἐλλογιμώτατε διδάσκαλε, ἀφοσιώσεως χάριν ἔχεις ἐξ ἐμοῦ, πολὺ δὴπου τὰ τῆς ἐπιστολῆς ὑπερβάντος ὅρια καὶ εἰς μακρὰς λεληθότως ἐξενεχθέντος παρεκβάσεις· «τὸ γὰρ καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ οὐ μᾶλλον εἰς ἀργυρίου προσθήκην, ὡς ὁ Θεοφάντωρ φησί, τῷ ποιητῇ εἴρηται». Παρατιθέμενος δέ σοι καὶ τὰς τοῦ Φραγκίσκου ἐπιστολάς, πρώτην τὴν ἐκ τοῦ Λαμίου καὶ μετ' αὐτὴν τὴν ἐκ τοῦ σοῦ χειρογράφου, καταπαύω. Σὺ δὲ εἰ μὲν τι ἐν αὐτῇ εὖροις χρήσιμον, τῇ ἐκ σοῦ ἀποδίδου ἀφορμῇ καὶ τῇ τῆς ἀληθείας ἰσχύϊ, τὰ δ' ἐσφαλμένα καὶ ἀτελῆ τῇ ἐμῇ διαθέσει, προηρημένου μᾶλλον τὸ καδῶναιμιν ἔρδειν καὶ τοῖς σοφωτέροις πρὸς τὰ τελειότερα τουνόσιμον παρέχεσθαι, ἢ τῇ ἐκ τῆς σιγῆς ῥαστώνῃ φιλίας τε νόμους ἀθετεῖν καὶ ἀργίας δίκην φεύγειν. Ἑρῶσο.

Ἀθήνησι τῇ κς Δεκεμβρίου αὐτῆς.

(γ) Βλ. τὰ τοῦ Γάλλου Σαυγῆρου στιγματίζοντος τὰ ἔσχατα τῆς ἐν Νάξῳ δυτικῆς δυναστείας παρὰ τῷ Lacroix l. c. p. 464—465, καὶ τῶν πολλοῦ λόγου ἀξίων «Ἑλληνικῶν» τοῦ μακαρίτου Π. Παγκαθῆ Τόμ. Γ. σελ. 465.

ΤΩ ΕΛΛΟΓΙΜΩΤΑΤΩ ΚΑΙ ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΩ
ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΩ ΚΥΡΙΩ ΔΙΟΝΤΣΙΩ ΤΩ ΚΑΤΗΛΙΑΝΩ
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ Ο ΚΟΚΚΟΣ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἐκδίψω γεγονότι μοι διὰ χρόνου τοῦ δι' ἐπιστολῆς ἐντυχεῖν σου τῇ εὐλαβείᾳ, φίλε φίλτατε καὶ μοι κατὰ πᾶσαν εὐνοίαν συνημμένε, εὐκαιρος ὁ τῶν παρόντων γραμμάτων διακομιστῆς ἀπαντήσας τὴν ἐκ τοῦ δίψου φλεγμονὴν ἔσβεςέ μοι· οὐ γὰρ ἂν φαίην [ὅτι] αὐτὸ τὸ δίψος ἠκέσατο μοι. Ἐγὼ γὰρ ὥσπερ τοῦ φιλεῖν σε οὕτω καὶ τοῦ γράφειν ἀπλήστως ἔχων, ὅσον ἂν συνεχέστερον γράφω, τοσούτῳ μᾶλλον ἐπείγομαι πρὸς τοῦ γράφειν τὸν πόθον. Καὶ ἔοικα τῷ σῶ ἔρωτι βεβλημένος τὸ αὐτὸ πεπονθῆναι τοῖς ὑπὸ διψᾶδος δεδηγμένοις, οἷς ἅτε λόγος, τοσούτῳ μᾶλλον ἢ τοῦ πίνειν ἔφεσις ἐπιτείνεται, ὅσῳ πλεῖον αὐτοῦ ἢ ἀπόλαυσις γίνεται (α). τοσούτῳ σου τῆς εὐλαβείας ἐξήρτημαι καὶ οὕτως ὁλος πόθῳ πρὸς τὴν σὴν διάθεσιν ἐκδεσάσσευμαι· καὶ πῶς οὐκ ἔμελλον σταβμοῖς τοῖς ἴσοις ἀντιφιλούμενος; Ὑπαί δέ σοι καθ' ἡδονὴν τὰ καθ' ἡμᾶς εἰδέναι, ἴσθι με τῇ συνήθει τῆς κεφαλαλγίας νόσῳ παλαιόντα· οὐδεμίαν γὰρ ἔχει καὶ σήμερον μεταβολὴν ἐδέξατο τὸ ἀρρώστημα. Ἔστι δέ μοι οὐ τοσούτῳ δεινὸν ἢ κεφαλαλγία, ὅσῳ τὸ δι' αὐτὴν τὴν ὑπεσχισμένην ἀποτίσαι σοι χάριν (β). οὐδὲ γὰρ οἷός τε ἐγενόμην τὴν εἰς τὴν Λογικὴν πραγματείαν εἰσαγωγὴν ἐκ τῆς Λατί-

(α) Τῆς Λουκιανείου εἰς ταῦτα φιλοπαιγμοσύνης μίμημα· κάκεινος γὰρ πρὸς φίλους, ὡς ἔοικε, γράφων καὶ τὰ κατὰ τὴν διψᾶδα ἐκ ἀκοῆς ἀφηγοῦμενος «Ἀλλὰ μοι δοκῶ, ἐπιφέρει, ὁμοίον τι καὶ αὐτὸς παθεῖν πρὸς ὑμᾶς, οἷον ἐκεῖνοι πάσχουσι πρὸς τὸ ποτὸν οἱ δηχθέντες ὑπὸ τῆς διψᾶδος» κτλ. (Περὶ Διψᾶδος §. 9. Τ. Η. σελ. 145. Bip.). Περὶ δὲ τῶν ἐκ τοῦ δήγματος τοῦ ὄφως τούτου, ὅς ἐστι κατὰ τινος (Bl. Cuvier Le Règne Animal. T. 2. σελ. 92) ὁ τοῦ Λινναίου Coluber Prestor, συμπτωμάτων ὅρα Γαληνὸς Π. τῆς τῶν ἀπλ. φαρμακ. κρᾶσ. καὶ δυν. ΙΑ. α. σελ. 297 καὶ Π. Πίσων. Περὶ Θηριακ. Α, η, σελ. 940. ἐκδ. Chart. καὶ Αἰλιανὸν Π. Ζώων Ἰδιότη. ζ, γα. σελ. 208. Schn.

(β) Ἰε. γρ. «μὴ ἐθάσαι» ἢ «μὴ δυνηθῆναι».

νης εἰς τὴν πατρίαν γλῶτταν μεταλαβεῖν, καὶ ταῦτα ἀξιώσαντος σου καὶ δεηέντος. Πλὴν ἀνάσχου μικρόν· ἂν γὰρ Θεὸς δώσῃ τὴν ἀπελθοῦσαν ὑγίαν ἀνακαλέσασθαι με, οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀμοιρήσεις τῶν ἐφετῶν. Καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα τοιούτου πειρῶνται πονηροῦ δαίμονος, τὰ δὲ σὰ καὶ μάλα [καλοῦ] οἶμαι καὶ οἶου προσήκει τοῖς κατὰ Θεὸν πολιτευομένοις· τὰ γὰρ τοῦ σώματος ἐκ ψυχικῆς αἰτίας κατὰ γὰρ τὸν ἑμὸν λόγον ὡς ἐπίπαν ἐξάπτεται. Ὅθεν εὐχῶν δεῖ τῶν σῶν, εὐχῶν τῶν εὐπροσδέκτων τοῦ τεθησσεῦσαι (α) Θεόν. Ἀλλ' εἰ τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ περαιτέρω βούλει καταμαθεῖν, ἐξὸν ἀνακρίνειν τὸν διακομίζοντα τὴν ἐπιστολὴν (Ζαχαρίας δ' αὐτῷ τοῦ νόμα)· ἀφ' οὗ καὶ κομίσῃ τὸ Λεξικόν, ὃ μοι ἐντεῦθεν ἀποδημοῦντι παρέσχες· πλείστην ἔχω σοι χάριν ἀνθ' ὅτου μοι τὸ βιβλίον ἐχρήσω. Εἰ δέ του καὶ τὸς δέη τῶν τῆδε, ἐφ' ὃ πέπεισαι τὴν ἡμετέραν δύναμιν ἐξιχνεῖσθαι, τεθαρρόκως μοι γράφε. Ἐρῶ σοι καὶ φίλει τὸν ἀντιφιλεῖν σε εἰδόντα.

Αφγδ, Θαρρηλιῶνος ἕκτη ἐπὶ δέκα. Ἀπὸ Νάξου.

Τῷ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΩ ΚΑΙ ΠΑΝΕΛΛΟΓΙΜΟΤΑΤΩ
ΑΡΧΙΕΡΕΙ ΚΥΡΙῷ ΓΑΒΡΙΗΛ Τῷ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ Ο ΚΟΚΚΟΣ.

Ἐγὼ μὲν, πανιερώτατε πάτερ, παρ' ἡμῖν (ἰσ. γρ. ὑμῖν) ὥμην ἐς τόδε τὰς διατριβάς πεποιῆσθαι καὶ μὴ οὕτως παρὰ πολὺ τῆς ἐλπίδος πόρρῳ κεῖσθαι τῶν ποθουμένων, ὥστε πάλιν με δεῖσθαι τοῦ παραπετάσματος τῶν γραμμάτων, ἵν' ἄχρι γοῦν αὐτῶν ψυχαγωγήσω τὸν πόθον. Ἀλλὰ γὰρ ὁ θειότατος πατριάρχης, οὐκ οἶδ' ὅτων κατατυχόν, οἱ λίαν ἦσαν ἄρα δεινοὶ φήμην ἄραί τε καὶ ἐξῆραι πολὺ τῆς ἀληθείας ἀνώτερον, οὕτως ἑαυτὸν παρέσχεν ἀλώσιμον τοῖς ἐγκωμίοις τοῖς καθ' ἡμῶν, ὥστε οὐδένα πέτρον, φασὶν, ἀφῆκεν ἀκίνητον, ἐφ' ὃ με ὥσπερ τινὰ ροῦν ἀλλαχῇ τετραμμένον

(α) Ἰσ. γρ. τιθασσεῦσαι=ἐξιλιάσασθαι.

μετοχετεύσαιτ' εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἀλλὰ σκόπει τίσι καὶ οἷαις κε-
χρημένος ταῖς μηχαναῖς ἡμᾶς μεταπέμπεται. Γράμμαθ' ὑπαγο-
ρεύει οὐχ' ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ δις· καὶ τὰ μὲν τυγχάνει δεόμενος, τὰ
δὲ καὶ προσαπειλεῖ, ὡς τὰς ἀποφράδας ἐπαφῆσων ἀράς, αἱ τοῖς
ἀπειθοῦσιν ἀπόκεινται, ἂν καὶ στόμα μόνον ἀντάραιμεν. Ἰπὸ γοῦν
ταύτης ἐγὼ τῆς γραφίδος ἀλοὺς ἐκτοπώτερον· οὐδὲ γὰρ ἀρρενω-
πῶς ἔχω πρὸς τὰ τοιαῦτα· ἐμαυτὸν φέρων τῇ πόλει παρέδωκα· καὶ
τοὶ πῶς οἶει, φιλτάτῃ μοι κορυφῇ, πρὸς τὴν ἀναγωγὴν δυσχεράνας
(ἴσ. δυσχερᾶναι), ἀνθ' ὧν τις οὐκ ἂν με τῆς ὁρμῆς ἔστησε καὶ τῶν ὀ-
πωσούν ἡμᾶς ἀγαπόντων; Ἀλλὰ τίνες ἡμῶν αἱ ἐνταῦθα διατριβαὶ καὶ
ὡς πᾶσαι τείνουσι πρὸς τὸ συνοῖσον τῷ γένει ἐν τοσαύτῃ ἀπαιδευσίᾳ
φορᾷ, ὃ διακομιστῆς τῆς ἐπιστολῆς ἀκριβέστερον διελεύσεται. Σὺ δὲ
μοι Πάτερ θεσπέσιε, τῷ παναγίῳ σοναινῶν Πατριάρχῃ, οἶδ' ὅτι μου
καὶ αὐτὸς ἀποδέξῃ τὸ πρόθυμον· καὶ ἐκ τῶν εἰκότων θαρρήσεις,
ὡς ἐπειδὰν βραχὺν ὅσον χρόνον ἀνύσωμεν ἐνταυθοῖ αἰδοῖ τῆς ἀ-
ξίας τοῦ Πατριάρχου, τοῦ τοῦ Μαϊάνδρου πεισόμεθα, ὃν εἰς τὰς πη-
γὰς παλινδρομεῖν μαρτυροῦσιν, ὧν περ ἐξώρμησεν (α). Ἄλλ' οὖν
ἡμῖν ἡ ἀνωθεν πρόνοια συνεφάπαιτο τῆς σπουδῆς καὶ ταύτῃ βραβεύει
τὴν κορωνίδα, ἣν ἂν αὐτὴ δοκιμάσειε μηδὲν ὑπόχαλκον φερομένην
διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν. Ἐρῶσο καὶ ἡμῶν κήδου καὶ μέμνησο,
τῶν σῶν ταπεινῶν δούλων καὶ θερμῶν ἐραστῶν.

Ἀχδ'. Μουνυχιῶνος δ'. ἰσταμένου. Ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου.

(α) Ὁ μὲν Γεωγράφος «Σκολιὸν φησι τὸν Μαϊάνδρον εἰς ὑπερβολὴν,
ὥστε ἐξ ἐκείνου τὰς σκολιότητας ἀπάσας Μαϊάνδρους καλεῖσθαι» (Στράβ.
Γεωγρ. ΙΒ. σελ. 577). Ὁ δὲ Περιηγητὴς «Ποταμῶν δ' ὁπόσους ἴσμεν
Μαϊάνδρος σκολιῷ κάτεισι τῷ ρεύματι ἔς τε τὸ ἄνω καμπὰς καὶ πάλιν ἐπι-
στροφὰς παρεχόμενος πλείστας» (Παυσ. Η. μα. 3). Ὁ δ' οὖν Φραγκίσκος ἐκ
τῆς ψευδῆς τῷ Πλουτάρχῳ ἀποδιδομένης περὶ Ποταμῶν συγγραφῆς εἰληφώς
ἔοικε τ' ἀνωτέρω, ἔνθα φέρονται τὰδε «ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Ἀναβαίων· μόνος
γὰρ ἐκ πάντων τῶν ποταμῶν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀρχόμενος πηγῶν εἰς ἑαυτὸν
παλινδρομεῖ» (βλ. Συλλογ. τῶν ἐν ἐπιτ. Γεωγραφηθ. Τόμ. Α. σελ. 574).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050504

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ